

ช่อนกิเลส

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์บนศาลา วันที่ ๓๐ กันยายน ๒๕๕๕

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมนะ เอาหัวใจเราไว้ในร่างกายเรานะ เอาหัวใจ เอาความรู้สึกนึกคิดมาอยู่กับตัวเรา สิ่งใด เห็นใหม่ เวลากำหนดพุทโธๆ แม้แต่โลกธาตุจะย่อยสลายไปเราก็อยู่กับพุทโธของเรา ถ้าเรากำหนดพุทโธ เอาใจไว้ในอำนาจของเรา เรากำหนดพุทโธๆ โลกนี้จะเปลี่ยนแปลงขนาดไหนเราก็อยู่กับพุทโธ แต่ถ้ามันไม่เอาใจไว้ในอำนาจของเรา สิ่งใดเกิดขึ้น จิตใจเราคิดแต่ส่ายไปหมด ฉะนั้น ตั้งใจ เอาใจไว้ในร่างกายของเราแล้วฟังธรรม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

ขณะที่องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังไม่ตรัสรู้ธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ เขาก็มีความดีความชั่ว เจ้าลัทธิต่างๆ เขาปฏิบัติตนว่าเขาเป็น ศาสดา เขามีคุณธรรม เขาเป็นพระอรหันต์ เห็นใหม่ สิ่งที่ว่า คำว่า “เป็นพระอรหันต์” ทุกคนก็ปรารถนา เพราะมันเป็นที่สุดแห่งทุกข์ ทีนี้ คำว่า “ที่สุดแห่งทุกข์” มันเป็นความเชื่อของเขา ถ้าเป็นความเชื่อของเขา สิ่งที่ว่าความดีความชั่วมันมีอยู่แล้ว แต่ถ้าเป็นความจริงล่ะ ความจริงมันเป็นเช่นนั้นไหม? มันไม่เป็นความจริงเพราะอะไร เพราะความดีความชั่วมันเกิดขึ้นจากอะไร ความดีความชั่วมันเกิดมาจากไหน

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเขา เห็นใหม่ คุณติ พระโพธิสัตว์ เขาปรารถนาแต่คุณงามความดีทั้งนั้น ทำความดี ความดีก็ความดีของโลกใบนี้ ถ้าความดี ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว มันเป็นสัจธรรมอยู่แล้ว สัจธรรมเป็นความจริงอยู่แล้ว ทำดีต้องได้ดี ทำชั่วต้องได้ชั่ว แต่ความดีความชั่วของโลกเขา เห็นใหม่ ทีนี้ ความดีความชั่วของโลกเขา ทำแล้วมันก็ประสาโลก

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาหรือค้ำขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเอง เห็นใหม่ ความดีความชั่วมันเกิดจากต้นหาความทะยานอยากต่างหาก ความดีและความชั่วเกิดจากกิเลส เพราะความมีกิเลสใช่ไหม คนมีกิเลสเขาถึงแสวงหาของเขา แล้วอย่างเรานี่ เราปรารถนาอยากจะทำทุกข์ เราอยากปฏิบัติ เรามีกิเลสไหม? ก็กิเลสทั้งนั้นนั่นะ มันเป็นกิเลสอยู่แล้ว แต่สิ่งที่ เป็นกิเลส ความอยาก อยากในทางความชั่วเป็นกิเลส ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์เลย แต่อยากในทางความดี ละ อยากในทางความดีมันมีกิเลสไหมละ? มันเป็น มันยังเป็นอยู่ แต่เป็นก็เป็นเพื่อดีใจ ถ้าเป็นเพื่อ ดีก็เป็นมรรค เป็นการไฝ่ดี ต้องอาศัยความดี อาศัยความมั่นคงของใจนี้เพื่อหาข้อเท็จจริงในหัวใจของเรา

ฉะนั้น มันจะเป็นกิเลส แต่คำว่า “เป็นกิเลส” กิเลสของใครละ

นี่กามฉันทะ กามราคะ...กามฉันทะคือความพอใจ กามราคะคือเรื่องกามของโลกเขา กามฉันท์ เราพอใจกับเราไหม นี่กิเลสอย่างหายาบ กิเลสอย่างกลาง กิเลสอย่างละเอียด กิเลสมันมีของมันอยู่แล้วไง แต่กิเลสมันมีอยู่แล้วเพราะอะไร เพราะคนเราเกิดมาโดยสัญชาตญาณ โดยธรรมชาติ มันก็มีวิชาโดยธรรมชาติของมันอยู่แล้ว แต่ธรรมชาติอยู่แล้ว เราเกิดขึ้นมาด้วยคุณงามความดีใจ มันถึงได้มาเกิดเป็นมนุษย์ เกิดเป็นมนุษย์เป็นอริยทรัพย์ เป็นอริยทรัพย์เพื่อสิ่งใด? เป็นอริยทรัพย์มาเพื่อดำรงชีวิตถ้าเขาหาทรัพย์มาเพื่อดำรงชีวิตใช่ไหม เราหาทรัพย์มาเพื่อดำรงชีวิต แต่ถ้าเรายังมีความมั่นคงของใจว่า เราเกิดตายๆ มันต้องมีสิ่งใดอยู่ในหัวใจ ถ้าเราแก้ไขสิ่งนี้ สิ่งนี้เราจะหาอริยทรัพย์เพื่อชำระการเกิดและการตาย ถ้าชำระการเกิดและการตาย แล้วมันอยู่ที่ไหนละ

นี่เราไปแสวงหาที่ไหนมันก็ไม่เจอ เห็นคนเกิดคนตายที่โรงพยาบาล เวลาเขาคloedเขาก็ไปคลอดที่โรงพยาบาล เวลาคนตายก็ไปตายที่โรงพยาบาล เราก็ไปแสวงหากันที่โรงพยาบาล แล้วคนเกิดคนตายมันอยู่ที่ไหน? มันก็มีแต่ตึก มันก็มีแต่เครื่องมือแพทย์ มันก็มีแต่ซากศพ แล้วเวลาเด็กเกิดใหม่ขึ้นมา พ่อแม่ในครอบครัวก็มีแต่ความชื่นใจ มีแต่ความพอใจ เวลาคนที่ตายในโรงพยาบาลนั้นก็แค่คนเศร้าโศกเสียใจ เราไปแสวงหาคนเกิดคนตายที่โรงพยาบาลก็ไม่เจอ เราไปหาคนเกิดคนตายที่ป่าเขาเราก็ไม่เห็น แต่ถ้าเรามีสติปัญญาของเรา เราเชื่อองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราจะหาการเกิดและการตายในหัวใจของเรา

ฉะนั้น เวลาเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เรื่องกิเลสๆ เราศึกษาแล้ว เราก็เห็นเหตุเห็นผลนะ เราก็ขยะแขยงเหมือนกันว่าสิ่งที่ เป็นความทุกข์ความยากใครก็ไม่ต้องการ

ปรารถนา แล้วเวลาโลก เวลาทุกข์เวลายากกัน นี่เราอธิบายเป็นทางวิชาการก็บอกว่า สิ่งนี้เป็น
 ตัณหาความทะยานอยาก สิ่งนี้เป็นกิเลสๆ...แล้วมันเป็นกิเลสทั้งตัวทั้งตนเลยหรือ มันเป็นกิเลสทั้ง
 พ่อแม่ปู่ย่าตายายเป็นกิเลสหมดเลยหรือ แล้วเป็นกิเลสแล้วเราจะออกทางไหนล่ะ เห็นไหม

ถ้าเราศึกษาขึ้นมาแล้วเราก็ขะเขย่ง เราก็ไม่อยากจะพบจะพานกิเลสเลย เราอยากจะพบ
 จะพานแต่สิ่งคุณงามความดีทั้งนั้นนะ นี่มีการศึกษานะ แม้การศึกษาเรายังเห็นโทษของมันว่ากิเลส
 มันน่าเกลียดน่ากลัว เราก็อยากได้ธรรม อยากได้ศีล สมาธิ ปัญญา อยากได้ธรรมโอสธ อยากได้
 ความร่มเย็นเป็นสุข เราก็อยากของเรา เห็นไหม นี่เราอยากของเรา แล้วสิ่งนี้เป็นธรรมขึ้นมาไหม
 ละ

เวลาเราระลึกถึงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เราก็มีธรรมขององค์สมเด็จพระ
 พระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นที่พึ่งอาศัย อย่างถ้าเรามีความโลภ ความโกรธ ความหลง เวลาที่มีความ
 โกรธ ความโกรธมันก็ทำให้เราโกรธ ทำให้เลือดสูบฉีด ทำให้อารมณ์มันขุ่นมัว ถ้าเราหลงเราก็เชื่อ
 คนง่าย เราก็หลงไหลไปเลย ถ้าความโลภ ความโลภเราก็แสวงหาเพื่อชีวิตของเรา แสวงหาไม่มี
 ที่สิ้นสุด เห็นไหม เสร็จแล้วถ้าเรามีสติปัญญา อืม! นี่ก็เป็นกิเลส สิ่งนี้มันเป็นกิเลสนะ ความโลภ
 ความโกรธ ความหลง มันเป็นกิเลส ความโลภ ความโกรธ ความหลง ทำให้เราทุกข์เรายาก แต่เรา
 จะแก้ไขกันอย่างไรละ

ถ้าเราศึกษามานะ ศึกษาแล้ว ถ้าเราศึกษา เราตรึกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัม
 พุทธเจ้า มันก็สงบระงับ สิ่งนี้มันเป็นเรื่องโลกๆ นะ นี่เราศึกษา เราเห็นว่าเห็นดีและชั่ว สิ่งที่เป็น
 กิเลสตัณหาความทะยานอยากก็ทำให้เราพลัดพลัดหลงไหลกับชีวิตนี้ไป แล้วถึงที่สุดแล้วเวลา
 ตายไป เห็นไหม เวลาคนเกิดอุบัติเหตุ เวลาคนนอนหลับตายไปไม่รู้สึกรู้สึคนะ นอนแล้วตายไปเลย
 แล้วตายแล้วไปไหนล่ะ มันไปแล้ว จิตมันไปแล้ว ไปสัมภเวสี ไปเกิดเป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็น
 พรหม ถ้าไปเกิดในนรกอเวจี มันไปแล้ว ถ้ามันไปแล้ว เห็นไหม แล้วเราบอกว่า สิ่งที่เราจะหา
 อริยทรัพย์เพื่อชำระการเกิดและการตาย แล้วจะไปหากันที่ไหนล่ะ

แม้แต่การศึกษา ถ้าเราตรึกในธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันก็เศร้า มันก็
 สลดนะ มันหาทางออกไม่ได้ มันเป็นปริยัติ มันเป็นทางวิชาการ สิ่งที่เราหาทางออกไม่ได้เราก็
 พยายามแสวงหาทางออกกันอยู่ แสวงหาทางออก เห็นไหม การศึกษามา แล้วถ้าปฏิบัติ ถ้าคนเรา
 นะ จิตใจอุคคิภาวะมันอ่อนแอ จะปฏิบัติขึ้นมา จะทำสิ่งใด เหมือนคนจะทำหน้าที่การงานต่างๆ เรา

ก็ห้วงหน้าพะวงหลังไปหมดเลย ละล้าละลึงไม่กล้าทำนะ จิตใจมันไม่กล้า แต่ถ้ามันตัดสินใจแล้ว มันทำสิ่งใดไปเลย ผิดก็ผิด ถูกก็ถูก แล้วเราแก้ไขของเราไป นี่สิ่งนั้นคนจะออกประพฤติปฏิบัติก็เป็นแบบนี้

เวลาจะไปปฏิบัติ มันจะได้หรือไม่ได้ ปฏิบัติแล้วมันจะได้ผลหรือไม่ได้ผล มันละล้าละลึงไปหมดนะ เห็นไหม เราก็ยังอยู่แต่ทางโลกใจ เราศึกษามันเป็นคติ เห็นไหม ทุกคนมั่นใจในความรู้สึกของเรา มันใจก็ของมันใจตัวเอง มันใจว่าจิตมันอยู่กับเรา เราก็ต้องมีความมั่นคงของชีวิต

แต่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถามพระอานนทนะ “อานนท์ เฮอร์ลึกถึงความตายวันละกี่หน”

พระอานนท์บอกว่า “ระลึกถึงความตายวันละ ๖ หน ๗ หน”

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าบอก “ไม่ใช่หรอก ระลึกถึงความตายทุกลมหายใจเข้าออก”

หายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกก็ตาย หายใจออกแล้วไม่หายใจเข้าก็ตาย คูสิ นี่ความเกิดความตายมันอยู่ที่นี้ แค่ว่าหายใจเข้าแล้วไม่หายใจออกมันก็ตายแล้ว สิ่งของมันตายแล้ว เห็นไหม ระลึกถึงมรณานุสติ ระลึกถึงความตายทุกวินาที ถ้าระลึกถึงความตาย เห็นไหม ถ้าระลึกอย่างนี้ จิตใจมันก็อยู่ มันมีสติ มันมีธรรมสังเวช มันสลัด ถ้ามันสลัดขึ้นมามันเป็นธรรมใหม่ นี่ถ้ามันศึกษาธรรมมันก็ศึกษามาเป็นเครื่องให้ใจมันได้เปรียบเทียบ ให้ใจมันได้ที่พึ่งที่อาศัย

แต่เวลาเราจะแก้กิเลสกันจริงๆ นะ เราจะชำระกิเลส ปริยัติแล้วปฏิบัติ เวลาปฏิบัติขึ้นมา เราก็มีความมุมานะ มีการกระทำของเรา เราจะเอาชนะตนเองให้ได้ ถ้าเราเอาชนะตนเองได้ เราก็ทำความเข้าใจของเราเข้ามาได้ ถ้าเราเอาชนะตนเองไม่ได้ เราไม่มีสติมีปัญญา เรากำหนดพุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าจิตใจมันไม่สงบขึ้นมา เห็นไหม เด็ก ถ้าปล่อยให้มันวิ่งเล่นตามสบายของมัน มันก็มีความเพลิดเพลินของมันทั้งชีวิตของเด็ก ความรับผิดชอบของเด็กนั่นแหละ เด็ก ถ้าบอกให้มันนั่งทำงาน เด็ก ให้มันนั่งให้เรียบร้อยนะ เด็กมันอึดอัดขัดข้อง ใจ ถ้ามันเป็นเรื่องโลกๆ ใจเป็นโลกมันคือความเคยชิน

ทุกคนบอกว่าเรามีความสำคัญ เรามีความมั่นใจ เรานี้เป็นตัวตนของเรา เรามั่นใจของเราทั้งนั้นนะ เราจะทำสิ่งใดมันมั่นใจตัวมัน แต่เวลาเอาเข้าจริงๆ ความมั่นใจนั้นคืออะไรละ ถ้า

เป็นทิวทัศน์ ถ้าสัมมาทิฐิ ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าแล้วเรารู้จริงหรือเปล่า เราทำความเป็นจริงอย่างนั้นไหม

แต่ถ้ามันเป็นมิจฉาทิฐิ มิจฉาทิฐิเพราะอะไร มิจฉาทิฐิเพราะความเห็นผิดจากอวิชา ความเห็นผิดจากความไม่รู้ในหัวใจของเรา พอความไม่รู้ในหัวใจของเรา เราคิดสิ่งใดเราก็เชื่อ ความรู้สึกนึกคิดของเราออกไป มันเป็นมิจฉาทิฐิ มิจฉาทิฐิขึ้นมา เห็นใหม่ ทำสิ่งใดไปด้วยความเชื่อมั่นของตัวเองไป แล้วมันไปไหนล่ะ มันจะเข้าไปสู่ความจริงไหม

ฉะนั้น สิ่งที่เป็นทิฐิมานะในใจ เวลาเราจะตั้งสติเพื่อจะกำหนดพุทโธๆ ขึ้นมา มันจะสงบระงับเข้ามาไหม มันจะสงบระงับเข้ามาเป็นความจริงไหม ถ้ามันไม่สงบระงับเข้ามา เราจะหาอุบายวิธีการอย่างไรเพื่อให้จิตใจของเราให้มันเข้าสู่ความสงบ ถ้าเข้าสู่ความสงบเพื่อสิ่งใด? เข้าสู่ความสงบเพื่อจะเข้าไปรื้อค้นหากิเลสตัดค้นหาความทะยานอยากนะ

เราบอกว่าเราอยากจะทำประพฤติกฎปฏิบัติกัน เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้วว่านั่นคือกิเลสๆ กิเลสเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งามทั้งนั้นนะ แต่เวลาเราปฏิบัติขึ้นไป เราปฏิบัติด้วยความไม่รู้ของเรา ถ้ากิเลสเป็นสิ่งที่ไม่ดี เรา ถ้าเป็นความตั้งใจนะ ความตั้งใจก็กลบซ่อนมันซะ เอากิเลสไปซ่อน เอากิเลสไปกลบฝังซะ กิเลสมันจะได้ไม่มีในหัวใจของเราไง ถ้าเราคิดนะ นี่ความตั้งใจ ตั้งใจว่าเราอยากชำระกิเลส เราอยากสลัดกิเลสให้ทิ้งออกไปให้มันสิ้นไปจากหัวใจของเราด้วยการกลบฝัง ด้วยการที่ซ่อนเร้นมัน นี่ซ่อนกิเลสไว้

ความตั้งใจ ถ้าความตั้งใจเพราะสิ่งใดล่ะ ความตั้งใจเพราะเราตั้งใจทำของเรา เราตั้งใจทำเพราะวุฒิภาวะของจิตมันอ่อนแอ มันถึงทำของมันอย่างนั้น ถ้าทำของมันอย่างนั้นนะ มันเป็นความจริงไหม สิ่งที่ซ่อนไว้มันเป็นการชำระล้างไหม? มันไม่เป็นการชำระล้างหรอก สิ่งที่มีซ่อนไว้ ถ้ามันเป็นสิ่งของ ถ้าซ่อนไว้ เราลืม หรือซ่อนไว้แล้วใครสักขโมยต่อไป สิ่งของที่มีค่านั้นเราจะสูญเสียไป แต่ถ้ามันเป็นเรื่องนามธรรม เป็นเรื่องกิเลส เวลาเราไปซ่อนไว้แล้ว คนอื่นเขาจะมารับรู้กับเราไปไม่ได้หรอก เพราะมันเป็นเรื่องในหัวใจของเรา เป็นเรื่องความรู้สึกนึกคิดของเรา ใครจะมาขโมยความรู้สึกนึกคิดของเราไปไม่ได้ มันเป็นนามธรรม

กิเลสที่เป็นนามธรรม เราจะซ่อนเร้นไว้ขนาดไหนนะ มันก็อยู่ในหัวใจของเรานั้นแหละ เราจะไม่ไปขนาดไหน เราจะแกล้งว่าไม่เห็นมัน ไม่เห็น ไม่มอง ไม่สนใจมัน เพราะเราว่าเราซ่อนแล้ว มันจะไม่เกิดกับเรา เห็นใหม่ แล้วสิ่งนี้ เวลามันเป็นเชื้อ เหมือนเชื้อโรค ถ้าเชื้อโรคมันโดน

ของแสง เชื้อโรค ถ้าร่างกายอ่อนแอ เชื้อโรคนั้นมันจะกำเริบทันที เราจะเจ็บไข้ได้ป่วยทันที นี้
 พูดถึงเชื้อโรค

แต่ถ้าเป็นกิเลส เห็นไหม มันเป็นเชื้อโรค ถ้ากิเลสเป็นเชื้อโรค ถ้ามันเอาไปซ่อนเร้นไว้ มัน
 คิดว่ามันไม่มี แต่ถึงเวลาแล้วถ้ามันแสดงตัวออกมา ถึงเวลามันเจอของแสงของมัน มันมีความ
 โลก ความโกรธ ความหลง ถ้ามีอะไรกระทบมานี้ เวลามันออกมา เห็นไหม ซ่อนไว้ขนาดไหนมัน
 จะไม่แสดงตัวได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้ นี่คือความตั้งใจ ความตั้งใจว่าเราจะประพฤติปฏิบัติ

เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าว่า กิเลสนี้เป็นของน่าเกลียดน่ากลัว
 กิเลสนี้มันทำโทษเรามาก ให้โทษให้ภัยเรามากมายมหาศาล มันทำให้เราต้องเกิดต้องตาย ทำให้
 มันทุกข์ยากมาขนาดนี้ เราเกิดมาเป็นชาวพุทธได้ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
 เราก็จะกลบจะซ่อนมัน จะทำไม่ให้มันมีในหัวใจของเรา เราจะเอาให้จิตใจของเราบริสุทธิ์ แล้วมัน
 เป็นไปได้ไหมล่ะ? มันเป็นไปไม่ได้ มันเป็นไปไม่ได้เพราะมันเป็นนามธรรม นี้พูดถึงความตั้งใจ
 นะ

แล้วถ้าไม่ได้ตั้งใจล่ะ ไม่ได้ตั้งใจ ทำด้วยความไม่รู้ ถ้าจิตใจมันไม่รู้ เห็นไหม เราตั้งใจของ
 เรา แล้วว่าเราชำระล้างกิเลสของเราด้วยความไม่รู้ เห็นไหม ทำไปด้วยวิมุติภาวะ ด้วยมิจฉาทิฏฐิ
 ความเห็นผิดในหัวใจของเรา เราคิดว่าเราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาแล้ว
 เราศึกษาทฤษฎีมาแล้ว แล้วเราจะประพฤติปฏิบัติทำให้เป็นความจริงขึ้นมา

กิเลสเป็นสิ่งที่ไม่ดีไม่งาม กิเลสมันทำให้เกิดให้ตาย กิเลสมันอยู่ในหัวใจของเรา กิเลสมัน
 คืออวิชชาความรู้ กลบฝังมันซะ แล้วกลบฝังมันอย่างไร นี่ถ้าความตั้งใจ ความตั้งใจแล้วทำไป
 ความตั้งใจนั้น เพราะเขาทำแล้วเขาตั้งใจทำ คิดว่าสิ่งนั้นมันเป็นวิธีการ แต่ถ้าด้วยความไม่รู้ล่ะ ด้วย
 ความไม่ตั้งใจ เพราะไม่ตั้งใจ เวลาทำขึ้นไปนะ เราถึงไม่รับรู้มันไง เพราะปฏิเสธมันว่ามันไม่มี
 ปฏิเสธมันเพื่อทำลายมันซะ ขณะที่เป็นขณะพิช เวลาเขากลบฝังมันนะ เขาไปกลบฝังนะ เขาฝังกลบ
 ของเขาในหลุมขณะ นี้ฝังกลบแล้วมันจะอันตรายหายไปไหม

เวลาถ้ามันเป็นสารพิษ มันย่อยสลายไปนะ มันลงไปแหล่งน้ำ มันลงไปในที่ดินนั้น มัน
 เป็นความเสียหายไปทั้งนั้นเลย มีภาวสวะ ภพ ภพคือในหัวใจของเรา ถ้ามันกลบฝังของมันไว้ เห็น
 ไหม สนิมเกิดจากเหล็ก สิ่งที่เป็นกิเลสต้นหาคความทะยานอยากทำให้เราทุกข์เรายากอยู่แล้ว แล้ว
 สิ่งนี้มันอยู่ในหัวใจของเรา แล้วเราทำกลบฝังมันด้วยความไม่ตั้งใจ ไม่ตั้งใจคือไม่คิด ไม่รู้ว่ามัน

เป็นจริงและไม่เป็นจริง ถ้าตั้งใจคือความต้องการเป็นอย่างนั้น ถ้าความต้องการเป็นอย่างนั้น
วิธีการเป็นอย่างนั้น นี่คือมิจฉาทิฏฐิ

แต่ถ้าความที่เราศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราพยายามปฏิบัติ
ให้ตรงแนวทางธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า แล้วเราทำของเราด้วยวุฒิภาวะเรา
เท่านั้น เห็นไหม มันไม่ตั้งใจ ไม่ตั้งใจมันก็ไม่ได้ชำระล้างกิเลสสิ่งใดๆ เลย แล้วถ้ามันกลบฝังไว้
ในหัวใจของเรา เห็นไหม มันกลบฝังไว้ในหัวใจของเรา มันต้องแสดงตัวแน่นอน แล้วพอแสดง
ออกมา มันแสดงให้เราทุกข์เรายากด้วย

เราปฏิบัติไปแล้ว เราก็ว่าเราจะประสบความสำเร็จ เพราะเราได้กลบฝังมันไว้แล้ว แล้วเวลา
เราพิจารณาไป พิชของมัน มันก็คายพิช เวลามันคายพิชออกมามันจะให้เราได้เจ็บปวดแสบร้อน
ในใจแน่นอน เวลามันคายพิชออกมานะ ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นอย่างนี้
หรือ ทำไมมันสร้อยเสร้าเหงาหงอย ทำไมมันไม่อาจหาญ ทำไมมันไม่รื่นเริงอย่างนั้นเลย เห็นไหม
นี่เวลาพิชมันแสดงตัวไป

นั่นมันถึงว่า การกลบซ่อนไว้มันไม่ใช่การชำระกิเลส ถ้าในธรรมขององค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอยู่ทางโลก เกิดเป็นเจ้าชายสิทธัตถะ นี่
กิเลสเป็นอย่างไร องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าก็เข้าใจมัน แล้วไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ที่เขา
บอกว่าเขาเป็นศาสดาๆ เห็นไหม ความดีและความชั่วมีอยู่ประจำโลก โลกธรรม ๘ เป็นธรรมะ
เก่าแก่นะ สรรเสริญ นินทา มีลาภ เสื่อมลาภ มียศ เสื่อมยศ มีมาก่อนพุทธกาล สมัยพุทธกาลก็มีอยู่
ต่อไปก็จะมียู้อย่างนั้น

ฉะนั้น สิ่งที่ว่า เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ ความดี
ความชั่วมันก็มีของมัน แต่ความดีความชั่วนี้มันไม่มีที่มาที่ไปว่ากิเลสมันบิดเบือนมันอย่างไรมัน
ถึงมาเป็นความดีความชั่วอย่างนั้น ฉะนั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไปศึกษากับเจ้าลัทธิต่างๆ
ต่างๆ ไปศึกษามาแล้วถึงได้ปฏิเสธหมดใจ

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาถือคันในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า
เอง เวลาจิตมันละเอียดเข้าไป เห็นไหม บุพเพนิวาสานุสติญาณ นี่มันเป็นญาณหยั่งรู้ ญาณหยั่งรู้ว่า
จิตนี้มาจากไหน จิตนี้ได้สร้างสมบุญญาธิการมาอย่างไร นี่เกิดมาก็ภพก็ชาติ ไปไม่มีที่สิ้นสุด ไม่มี
ต้นไม่มีปลาย ดึงกลับมา ดึงกลับเพราะมีสติสัมปชัญญะ เพราะได้สร้างสมบุญญาธิการมามาก ดึง

กลับมา เห็นไหม พอจิตสงบเข้ามา มีกำลังขึ้นมา จตุปาทญาณมันออกไปรู้ จิตมันต้องเกิด คือมันมีอยู่ของมันนะ มันต้องมีเหตุมีผลของมัน ในเมื่อมีเหตุมีปัจจัยมันต้องไปของมัน ไม่มีวันที่สิ้นสุด ถ้าอย่างนี้มันก็ไม่จบ เห็นไหม ดึงกลับมา คือดึงกลับมาอยู่ที่ผู้รู้ ดึงกลับมาอยู่ที่ใจ พอมาอยู่ที่ใจ พอจิตสงบเข้าไป อาสวัภษญาณมันชำระล้าง การชำระล้างมันชำระล้างในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยมรรคญาณ ด้วยอริยสัจ ด้วยสัจจะความจริง

เวลาด้วยสัจจะความจริง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา เห็นไหม ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค นี้อริยสัจ สัจจะความจริง ทุกข์ควรกำหนด สมุทัยควรละ เกิดนิโรธ เกิดมรรค เกิดนิโรธได้เพราะมรรคอันนั้น ถ้ามันเป็นสัจจะความจริง นี่กิจจญาณ สัจจญาณ ถ้าไม่มีกิจจญาณ สัจจญาณ มีวง ๓ รอบ เราจะไม่ปฏิบัติญาณตนว่าเป็นพระอรหันต์

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าพูดในธรรมจักกฯ กับพระอัญญาโกณฑัญญะ สิ่ง ที่ปัญจวัคคีย์เขาตั้งกันแล้วว่าจะไม่รับ เพราะสิ่งที่เขาเห็นว่าองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าอดอาหารมา ทำทุกรกิริยามาหาศาล สุดท่ายแล้วก็มาฉันอาหารของนางสุชาดา นี่ด้วยความรู้ลึกของโลกว่ากลับมาอีกมาก เห็นไหม ทำทุกรกิริยาถือทรมาณตนขนาดนั้นยังไม่สำเร็จ แล้วเวลามาฉันอาหารของนางสุชาดา กลับมากินอาหารมันจะสำเร็จได้อย่างไร นี่ความคิดความเห็นของโลก

ความเห็นของโลกคือความเห็นของวัตถุ แต่เวลาในเรื่องการประพฤติปฏิบัตินี้เป็นเรื่องนามธรรม เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปฏิบัติขึ้นมาเป็นความจริง ความจริงก็คือความจริง

เวลาคนว่ายน้ำไม่เป็น เวลาลงไป在水里แล้วมันก็ว่ายน้ำใหญ่เลย ทั้งๆ ที่น้ำตื้นมันพอไปได้ มันก็ว่าย มันก็คิดว่าสิ่งนั้นเป็นความจริง ถ้าเขาลงไป在水里ก็กลัว ถ้าคนว่ายน้ำไม่เป็นมันก็จะกลัวไปกับน้ำ มันไม่รู้หรือว่าคนว่ายน้ำเป็นนี่เขาลอยตัวอย่างไร เห็นไหม คนว่ายน้ำเป็นตกน้ำแล้ว มันก็ว่ายน้ำไปธรรมชาติของการว่ายน้ำนั้น

จิต ถ้ามันภาวนาเป็นนะ คำว่า “ภาวนาเป็น” เราลอยตัวอย่างไรในกระแสน้ำนั้น ถ้าพูดถึงคนว่ายน้ำไม่เป็นเขาไม่รู้หรือว่าสภาวะที่เขาลอยอยู่ในน้ำเป็นอย่างไร คนว่ายน้ำไม่เป็น ถ้าตกน้ำนะ เขาจะตะเกียกตะกาย เพราะเขากลัวจมน้ำตาย พอเขาจมน้ำตาย นี่ความรู้ลึกมันแตกต่างกัน ความรู้สึก เห็นไหม ถ้าไม่มีกิจจญาณ ไม่มีสัจจญาณ ไม่มีสัจจะความจริง เขาไม่รู้สิ่งนี้ได้ ถ้าเขา

สิ่งนี้ไม่ได้ เห็นใหม่ กิเลส ถ้าเราคิดของเราเองทางโลก เราก็จะช่อนมันไว้ กลบฝังมันไว้ ถ้ากลบฝังมันไว้แล้วมันจะไม่เกิดอีก นั่นเป็นความคิดความเห็นของโลกเขา

แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ความจริง เราจะต้องทำความจริงของเรา ถ้าความจริงของเราจะ ถ้าจิตเราไม่สงบ สิ่งที่เราที่เห็นมันเป็นเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น ถ้าเรื่องโลกๆ ทั้งนั้น แล้วมันจับต้องสิ่งใดมันก็ไม่ชัดเจน มันไม่ชัดเจน เพราะเราไม่ได้เห็นตามความเป็นจริง ถ้าเราเห็นความเป็นจริงนะ เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลาเทศนาว่าการว่า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ นี่ถ้ามันเป็นความจริงมันจะชอบธรรมของมัน มันมีเหตุมีผล มีที่มาและที่ไป มีเหตุมีปัจจัย ถ้ามีเหตุมีปัจจัย เหตุ เพราะเหตุใด แล้วผลของมันเป็นอย่างใด ถึงที่สุดแล้วการประพฤติปฏิบัติจริงต้องตามนั้น

ฉะนั้น ถ้าเป็นการฝังกลบ ถ้าเราจะช่อนมันด้วยความรู้ความเห็นของเรา มันเป็นไปไม่ได้ ถ้าการช่อนกิเลส การเอากิเลสไปช่อนไว้ มันมีแต่จะทำให้เราเสียโอกาสไป เว้นไว้แต่เวลาประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เราปฏิบัติของเราด้วยเต็มกำลังความสามารถของเรา ถ้ามันได้ผลอย่างใด มันก็ต้องให้ผลอย่างนั้น ถ้าได้ผลอย่างไรนะ เวลาทำบุญกุศล สิ่งที่ว่าทำบุญกุศลเป็นบุญของเรา แล้วถ้าเราประพฤติปฏิบัติขึ้นมา เห็นใหม่ ทำทานร้อยพันพันหนไม่เท่าถือศีลบริสุทธิ์หนึ่ง มีศีลบริสุทธิ์ร้อยพันพันหนไม่เท่ากับจิตทำความสงบของใจได้หนึ่ง มีสมาธิร้อยพันพันหนไม่เท่าเกิดปัญญาขึ้นมาหนึ่ง ปัญญาที่เกิดจากสัมมาสมาธิใจ

ฉะนั้น การภาวนาของเรา ถ้าเราออกปฏิบัติแล้วเราไม่ได้ผล แล้วเราปฏิบัติไปเพื่อให้ภพชาติมันสิ้นเข้า ปฏิบัติไปเพื่อเพิ่มอำนาจวาสนาบารมีของเรา ถ้าเราทำอย่างนั้น เพราะการภาวนาคือการทำบุญกุศลที่สูงที่สุด เพราะมันจะทำให้เราเกิดปัญญา ปัญญาของเราจะ ปัญญาเกิดจากภายใน ปัญญาเกิดจากภาวนามยปัญญา คือปัญญาที่เกิดจากจิตที่มันชำระกิเลสในจิตนั้น เกิดจากหัวใจที่ชำระกิเลสในหัวใจของเรา ถ้ามันจะชำระล้างอย่างนี้มันถึงจะเป็นความจริงที่เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้านี้ อาสวักขยญาณเกิดในหัวใจองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าได้ชำระล้างกิเลสจนเป็นพระอรหันต์ขึ้นมา เป็นศาสดาของเรา สั่งสอนให้เราประพฤติปฏิบัติ

ถ้าเราประพฤติปฏิบัติ เราต้องทำความเป็นจริง ถ้าเราทำความเป็นจริงขึ้นมา เราทำ ความสงบของใจเข้ามา ถ้าจิตมันสงบเข้ามาได้ ถ้ามันเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง ถ้าเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง มันจะสะเทือนกิเลส

ถ้าการเห็นกิเลส นี่กิเลส ว่ากิเลสเป็นนามธรรม จิตใจเรานี้เป็นนามธรรม กิเลสก็เป็นนามธรรม สิ่งที่เป็นนามธรรมกับนามธรรมอาศัยอยู่ด้วยกัน ถ้าสิ่งที่เป็นนามธรรมกับนามธรรมอาศัยอยู่ด้วยกัน เวลาเราทำ ความสงบของใจ ถ้าเราทำ ความสงบ กำหนดพุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมา เราจะเห็นว่าความคิดเรานี้เร็วมาก ความคิดทำไมมันเร็วมาก ทำไมความคิดเราควบคุมไม่ได้ ทำไมกำหนดพุทโธนี้ ทำไมเดี๋ยวแฉลบไปคิดที่บ้าน เดี่ยวจะแฉลบไปคิดแต่เรื่องคนอื่น ทำไมเราตั้งใจคิดพุทโธ ทำไมมันไม่อยู่กับพุทโธล่ะ เราตั้งใจพุทโธแล้วนี่ มันควรจะอยู่กับพุทโธสิ มันไม่ควรจะไปไหนเลย เห็นไหม นี่เพราะอะไรล่ะ

เพราะเรามีสติ เรามีการฝึกฝนขึ้นมา เราถึงเห็นว่าจิตใจของเรามันเร็วมาก ถ้าจิตใจของเราเร็วมาก ถ้าเราตั้งสติ เห็นไหม มันจะเร็วขนาดไหน มันจะมีกำลังมากขนาดไหน สตินี้ยับยั้งได้หมด สติ ถ้ามีสติ พุทโธก็ชัดเจน ถ้าขาดสติมันก็แฉลบไปทั่ว มันคิดไปเรื่อยแปด แล้วเราก็คิดจะแก้ไขนะ เวลาคนกำหนดพุทโธหรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ พอมันลุ่มลูกคลุกกลานมา จะหาทางแก้ไขๆ คิดออกไปหมดเลย นั่นนะเข้าทางมัน เห็นไหม

เวลาบอกว่าช่อนกิเลสไว้แต่นี้กิเลสหลอกเราไว้ บอก “นี่ถ้าพุทโธแล้วมันไม่ได้ พุทโธแล้วทำสิ่งใดไม่ได้ เราต้องหาอุบายวิธีการต่างๆ” อุบายก็ร้อยแปดพันเก้าไปเลย

แต่ถ้ามีสติ เราใช้สติของเราพุทโธชัดๆ พุทโธชัดๆ เพราะถ้าการที่หาอุบายวิธีการ เวลาเราปฏิบัตินะ อุบายในการทำความสงบของใจนี้ อย่างหนึ่ง อุบายในการออกใช้ปัญญานั้น อย่างหนึ่ง การทำความสงบของใจเป็นหน้าที่ของหัวใจ ควรจะมีความสงบระงับเพื่อมีกำลังขึ้นมา เพื่อจะได้ทำงานต่อเนื่องกันไป ฉะนั้น เวลาจะเริ่มภาวนานี้ต้องทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้ว มันจะมีกำลังของมัน ถ้ามีกำลัง

ทำไมต้องมีกำลังด้วยล่ะ

ถ้าไม่มีกำลัง เห็นไหม เวลาคิดมันก็คิดเรื่องโลกๆ เราไม่ต้องทำอะไรเลย ดูทางโลกเขานะ เขาไม่ต้องกำหนดพุทโธ ทำไมเขาเรียนจบดอกเตอร์กัน ทำไมเขาทำงาน เขาเป็นศาสตราจารย์กัน

เขาไม่ต้องทำพุทโธเลย นั่นเป็นวิชาชีพ นั่นเป็นทฤษฎี นั่นเป็นเรื่องโลกที่เขาใช้ตรรกะ ใช้สัญชาตญาณของเขาตริก ใช้สัญชาตญาณของเขาค้นคว้า ใช้สัญชาตญาณของเขาทำทางวิชาการ เขาก็ได้สิ่งที่เขาปรารถนามา สิ่งนี้แก้กิเลสได้ไหม? สิ่งนี้ไม่ใช่แก้กิเลส

เวลาเราบอกว่าเราจะซ่อนกิเลสไว้ นี่ซ่อนไว้เพื่อไม่ให้มี ซ่อนไว้เพื่อไม่ให้รับรู้ ซ่อนไว้เพื่อให้มันจบสิ้นกันไป...มันจบสิ้นไม่ได้ แต่เราจะมาปฏิบัติจริงๆ ขึ้นมา กิเลสมันจะซ่อนธรรมชาติไว้ไม่ให้เราเห็นนะ ถ้ากิเลสมันซ่อนธรรมชาติเรา มันก็เอาความรู้สึกนึกคิดนี้มาอย่างไร อ้างว่า ทำไมต้องทำพุทโธ คนไม่กำหนดพุทโธเขาประสบความสำเร็จไปมหาศาลเลย

แล้วประสบความสำเร็จเรื่องอะไรล่ะ? ประสบความสำเร็จทางวิชาชีพของเขา วิชาชีพนี้ เป็นวิชาชีพ คือวิชาการที่เลี้ยงชีพ ถ้าเลี้ยงชีพของเขา เขาไม่ต้องกำหนดพุทโธก็ได้

แล้วในปัจจุบันนี้ เห็นไหม คุณิ พระปฏิบัติขึ้นมา พุทโธๆ พุทโธก็ขายได้นะ พุทโธนี้ก็เป็นวิชาชีพได้ เอาพุทโธนี้มาสั่งสอน เอาพุทโธมาเพื่อเป็นที่ศรัทธาของคน เขาก็เอาพุทโธมาขายเหมือนกัน แต่นี่ก็เป็นวิชาชีพเหมือนกัน

แต่ถ้าเรามีสติมีปัญหา เราไม่ใช่เอาพุทโธมาขายเพื่อเลี้ยงชีพ เราต้องการพุทโธนี้ให้จิตมันบริกรรม ให้จิตนี้พุทธานุสติ เห็นไหม เราระลึกถึงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าด้วยหัวใจ เราต้องการคุณธรรม เราต้องการอริยทรัพย์ เราไม่ต้องการทรัพย์สิ้นเงินทองหรือ เราต้องการความสงบระงับ ถ้าความสงบระงับ นี่ถ้ามันมีสติมีปัญหาขึ้นมา ถ้ามันพุทโธๆ พุทโธเพื่ออะไร มันไม่ได้พุทโธเพื่อเงินเพื่อทอง ไม่ได้พุทโธเพื่ออวดอ้างกับใคร ไม่ได้พุทโธเพื่อสิ่งใดทั้งสิ้น

แต่ในเมื่อครูบาอาจารย์ของท่านสอนคำบริกรรม แล้วท่านบอกต้องกำหนดพุทโธ พุทโธเพื่ออะไร? เพื่อความสงบของเรา ถ้าเพื่อความสงบของเรา เราก็กำหนดพุทโธของเรา ถ้ากำหนดพุทโธด้วยสติด้วยปัญญานะ

อุบายในการทำความสงบนี้อย่างหนึ่ง อุบายในการใช้ปัญญานี้เป็นอย่างหนึ่ง

ถ้าจิตสงบแล้วไม่ออกฝึกหัดใช้ปัญญามันก็ชำระล้างกิเลสไม่ได้ ถ้าไม่ทำความสงบของใจ ปัญญาที่เกิดขึ้น ปัญญาโลกๆ ทั้งนั้น มันก็ไปไม่ได้ นี่กิเลสมันจะซ่อนเราแล้วนะ แล้วที่เราซ่อนกิเลส เห็นไหม เอากิเลสไปซ่อนไว้หมดเลย นี่กิเลสมันจะซ่อนเราแล้วล่ะ เอาธรรมชาติไปซ่อนไว้หมดเลย เอาแต่เรื่องกิเลสนี้มาอ้างอิงหมดเลย แล้วเราก็มองเราเป็นผู้ที่มีปัญญา เราศึกษาธรรมชาติของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา ศึกษาเพื่อจะชำระล้างกิเลส กิเลสมันเอาธรรมขององค์ สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามาอ้างอิงกับเรา นี่ต้องมีอุบาย คำว่า “อุบาย” ถึงเวลาจะใช้มันต้องใช้ แต่เวลาที่เราปฏิบัตินี้ ถ้าถึงเวลาที่ปฏิบัติ ถ้ากิเลสมันมาอ้างอิง เห็นไหม “นี่ก็เป็นอุบาย นี่ก็เป็นอุบาย” ฉะนั้น เวลาแก่ในการประพฤติปฏิบัติมันอยู่ที่ในปัจจุบันนั้น อยู่ในขณะที่เรากำลังคิดสิ่งใด

สวะ ถ้ามันไม่คิดนะ ตั้งแต่ต้นน้ำ มันจะออกปากน้ำ มันจะออกลงทะเลไป ถ้ามันไม่คิดสิ่งใดไว้ นี่ก็เหมือนกัน สวะ ถ้ามันคิดสิ่งใด มันออกไปสู่ปากน้ำไม่ได้ มันไม่ออกไปสู่แม่น้ำหรือก้นน้ำมันติดอยู่นั่นนะ มันไปไหนไม่ได้ คำว่า “ติด” เห็นไหม สวะมันติดที่ไหน เวลาเรากวนานี้มันติดตรงไหน

เริ่มต้น เห็นไหม จากว่า คำว่า “ติด” เวลาคนกวนาไปแล้วมันมีเหตุมีผล เวลาก้าวเดินแล้วมันติด ใอนี้เรากวนาหรือยัง เราก้าวเดินหรือยัง เราไปติดอะไร เราไม่มีอะไรให้คิดนะ ถ้าไม่มีอะไรให้คิด เราจะใช้อุบายอะไร ถ้าเราใช้อุบายนะ คำว่า “อุบาย” อุบายนี้เวลาใช้ ต้องใช้ เวลาเขาออกรบนะ สิ่งที่กลศึกของเขา การรบที่ประเสริฐที่สุด ชนะโดยไม่ต้องรบ ถ้าเวลาเราใช้กองทัพออกรบแล้วชนะ นั่นชนะอย่างกลาง ถ้าออกไปรบแล้วแพ้ก๊อบเลย นี่เวลากลศึกเขาต้องมี เวลาออกรบนะ กองทัพรบกันนะ เขามียุทธวิธีของเขา เขามีค่ายกลของเขา เขาวางแผนของเขา เขารบเขายังต้องมีวิชาการของเขาเลย ฉะนั้น เวลาเราปฏิบัติละ

ฉะนั้น เพียงแต่ว่า ใช้ตรงไหน ใช้ที่อย่างไรเป็นปัจจุบัน ขณะที่จำเป็นต้องใช้นั้นเราต้องใช้ แต่ขณะที่ไม่จำเป็นต้องใช้ กิเลสมันจะซ่อนธรรมะจากเรา ทำสิ่งใดจะไม่ประสบความสำเร็จเลย ฉะนั้น ถ้าเราจะกำหนดพุทโธๆ ถ้าจิต เพราะมีสติมันถึงเห็นความเร็วของจิต พอความเห็นความเร็วของจิต ถ้าคนไม่เคยประพฤติปฏิบัติเขาเป็นทางโลก นี่ช่อนกิเลสไว้ ทำสิ่งใดประสบความสำเร็จหมด เพราะเขาจับซ่อนกลบฝังไว้ ไม่มีสิ่งใดเลย แล้วเขาบอกเขาก็มีความสุขแล้ว แล้วเราปฏิบัติกันนะ ทำไมมันจู้ทุกข์จี้ยาก ทำไมบ่นว่า ทำไมบ่นก็ไม่ได้ นี่ก็ไม่ได้ ทำไมมันวุ่นวายขนาดนี้ คนผู้ปฏิบัติมันต้องเรียบง่าย คนที่ปฏิบัติต้องทำสิ่งใดแล้วมีความสุขสบาย ทำไมมันทำสิ่งใดมันติดขัดขัดข้องไปหมดเลย เห็นไหม นี่เวลากิเลสมันพาอ้างอิงมันอ้างอิงอย่างนั้นนะ

แต่ถ้าเรามีสติปัญญาขึ้นมานะ เพราะเราเห็นมันชี้ให้เห็น เราเห็นความเร็วของจิต เพราะเรามีสติเราถึงได้เห็นความเร็วของมัน ถ้าเห็นความเร็วของมันนะ ถ้าสติมันชัดเจน มันยับยั้งได้หมด ถ้า

ยับยั้งได้หมด พุทโธๆๆ พอพุทโธนะ เวลาเราหนาว เราต้องการความอบอุ่น ต้องการความร้อน เห็นไหม ถ้าเราได้รับความอบอุ่น เราจะมีชีวิตชื่นบานที่ เราจะหายจากหนาว

นี่เหมือนกัน จิตใจของเรา ถ้าเวลากำหนดพุทโธๆ ถ้าจิตมันสงบเข้ามาๆ จากที่เราร้อน จากที่สิ่งใดที่ไม่มีที่พึ่ง มันจะสงบระงับเข้ามาๆ เราดูเราเห็นนะ ถ้าเราดูเราเห็น นี่เกิดจากอะไรล่ะ? เกิดจากสติ เห็นไหม เกิดจากสติ เกิดจากคำบริกรรม แต่ถ้ามันไม่สงบเข้ามานะเราหนาวเย็นนัก อุณหภูมินี้ติดลบ ๒๐-๓๐ เลย แล้วเราจะทำให้ร่างกายเราอบอุ่นอย่างไร มันทุกข์ร้อนนัก มันทุกข์ร้อน มันไม่มีที่พึ่งอาศัยเลย นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตใจของเรา ถ้าเราพุทโธๆๆ มันไม่มีอุณหภูมิเลย มันไม่มีสิ่งใดเลย เราจะอยู่ได้อย่างไร

ถ้าคนหนาว หนาวจนตายก็เยอะเยาะไป ร้อนตายก็มี หนาวตายก็มี หนาวก็ต้องหาเครื่องทำความอบอุ่น ต้องหาเครื่องนุ่งห่มเพื่อให้ร่างกายอบอุ่น ร้อนก็ต้องเข้าที่ร่ม ร้อนก็ต้องหาที่ร่มเย็น เพื่อไม่ให้ร่างกายมันร้อนจนเกินไป นี่สิ่งที่เขาแสวงหา นี่แสวงหาเพื่อดำรงชีวิตนะ แล้วเราเป็นนักปฏิบัติ ถ้านักปฏิบัตินี้มันจะพ้นจากทุกข์ เราต้องมีสติปัญญามากกว่าเขา ถ้าเรามีสติปัญญามากกว่าเขาจะ โลกเขาจะดีเทียบอย่างไรมันเรื่องของโลกแล้ว เรื่องของโลกเขาจะรู้สิ่งใดกับเรา ถ้าเรามีสติมีปัญญานะ สิ่งที่มีสติปัญญา เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้ธรรมขึ้นมา “จะสอนโลกได้อย่างไร จะสอนโลกได้อย่างไร” นี่ทออดธุระเลยนะ

เพราะว่าสิ่งที่โลกเขาทำได้ เขาจะรู้ได้ด้วยทางโลก แต่ทางธรรม ถ้าคนไม่ปฏิบัตินะ มันเหมือนว่ายน้ำ ถ้าคนว่ายน้ำไม่เป็น โลกนี้ไม่มีใครว่ายน้ำเป็นเลย เราบอกว่าเราว่ายน้ำเป็นอยู่คนเดียว ว่ายน้ำต้องเป็นอย่างนั้น เขาจะเชื่อเราไหม

การว่ายน้ำเป็น คนว่ายน้ำเป็นโคดลงน้ำเมื่อไหร่ก็ว่ายน้ำได้ คนภวานาเป็น ถ้าจิตมันมีการภวานา มันทำของมันได้ตลอดเวลา แต่ถ้าคนไม่เป็น เราไปบอกเขาจะ เราว่ายน้ำได้ๆ แล้วเขาจะเชื่อเราไหมถ้าเขายังว่ายน้ำไม่เป็น แต่ถ้าเขาหลงผิดคิดว่าเขาว่ายน้ำเป็น เขาก็คิดว่า เออ! ว่ายน้ำเป็นมันเป็นอย่างนี้เอง

ฉะนั้น เวลาคนที่เขาว่ายน้ำไม่เป็น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะไปสอนเขาได้อย่างไร นี่คิดแล้วทออดธุระนะ แต่คนถ้าฝึกหัดมันว่ายน้ำได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าปรารถนามารื้อสัตว์ชนสัตว์ เวลาเทศนาว่าการพระอัญญาโกณฑัญญะ เห็นไหม นี่ออกว่ายน้ำได้ นี่มีดวงตาเห็นธรรม มีความปลื้มใจ แล้วเวลาเทศนาว่าการไป ปัญจวัคคีย์เป็นพระโสดาบันทั้งหมด

เทศน์อนัตตลักษณะสูตรเป็นพระอรหันต์ทั้งหมด นี่สิ่งที่เป็นพระอรหันต์ขึ้นมา ไปเทศน์ยะได้ ๕๕ องค์ ไปเทศน์ขุทฺติ ๓ พี่น้อง ได้พระอรหันต์มาเติมไปหมดเลย นี่คนที่สร้างบุญญาธิการมา มันมี ถ้าผู้ที่สร้างบุญญาธิการมา มันมี

ฉะนั้น สิ่งทีบอกว่ เวลาผู้ประพตปฏิบัติทำไมมันมีแต่ปัญหาไปหมด นั้นเป็นความเห็นของโลก แต่ถ้าเราปฏิบัติของเรา เรามีสติปัญญาของเรา ถ้าเป็นอุบายวิธีการหรือการฝึกหัดใช้ปัญญา ถ้าความสงบของใจเราก็ทำของเรา แล้วถ้าทำความสงบของใจ เห็นใหม่ แม้แต่ถือศีลก็ต้องมีปัญญา ทำทานก็ต้องมีปัญญา คนทำทานถ้าไม่มีสติปัญญาทำไปทำไม ถ้าเขามีสติปัญญาของเขา เขาจะเห็นคุณค่าของเขา จิตใจของเขา น้ำใจของเขามีเหนือค่าสิ่งที่เขาเสียสละ เขาทำได้ทั้งนั้นนะ

ถือศีลก็ต้องมีปัญญา พอมีปัญญาขึ้นมา อะไรเป็นศีล อะไรเป็นศุนย์ นี่มันไม่มีสิ่งใดเลย บอกเป็นศีลๆ...มันเป็นศุนย์ เป็นศุนย์เพราะอะไร เพราะมันเป็นทฎฐิมานะ มันเป็นการที่ว่ามันไม่เป็นศีลขึ้นมาเลย ศีลคือข้อบังคับ ถ้าศีลคือข้อบังคับ ถ้าเราไม่ทำผิดข้อบังคับมันจะผิดไปไหน แต่ที่นี่มันศุนย์ ศุนย์ก็ขยับไม่ได้เลย ทำอะไรจะผิดไปหมดเลย มันเกร็งไปหมดเลย นั่นนะไม่ใช่ปัญญา ถ้าใช้ปัญญา ถือศีลก็เป็นศีล ถ้าเวลาภาวนาขึ้นมา เห็นใหม่ มีสติขึ้นมา ถ้าภาวนาขึ้นมา มันก็จะ เป็นภาวนา ถ้าเป็นภาวนาขึ้นมา มันเกิดความสงบเข้ามา

พอเกิดความสงบเข้ามา ฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่เราฝึกหัดใช้นี้ พอฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาในอะไร เวลาเราตริกันในธรรมนะ เวลาเริ่มต้นเราศึกษาปริยัติขึ้นมา เราศึกษาธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่มันมีธรรมสังเวช มันสลดมันสังเวช นี่มันเป็นทางโลก เป็นทางวิชาการ แต่เวลาเรากำหนดพุทโธๆ พอจิตมันสงบขึ้นมา นี่เราฝึกหัดใช้ปัญญา ปัญญาที่มันมีสัมมาสมาธิรองรับขึ้นมา ถ้ามันใช้ปัญญาขึ้นมา มันจะลึกซึ้ง มันจะซาบซึ่งเข้าถึงหัวใจ ถ้าหัวใจมันซาบซึ่งนะ พอมันใช้ปัญญาขึ้นไป มันสว่างกระจ่างแจ้ง คือมันมีปัญญาขึ้นมา ปัญญามันจะเป็นหลักเป็นเกณฑ์ ถ้าเป็นหลักเป็นเกณฑ์

พอเป็นหลักเป็นเกณฑ์นะ ทำไมพุทโธไม่ได้ ทำไมอย่างนี้พุทโธได้ แล้วพุทโธทำไมมันสงบ แล้วพุทโธทำไมมันไม่สงบ มันไม่สงบ มันเห็นใจ ไม่สงบเพราะเราทำลงไม่คู่ มัชฌิมาปฏิปทา ไม่สมควรมันก็เก่งๆ ก้างๆ อยู่อย่างนั้น แต่ถ้ามันฟุ้งซ่าน เราทำแล้วถ้ามันไม่สมควรของมัน มันก็ออกไป เห็นใหม่ อตตกิลมถานุโยค กามสุขัลลิกานุโยค ถ้ามันลงมัชฌิมาปฏิปทา มันก็มีความสงบขึ้นมา นี่เพราะมันมีปัญญาขึ้นมา มันก็หาเหตุหาผล หาเหตุหาผล ว่าจิตดวงนี้มันทุกข์

มันยาก เดียวก็ดี เดียวก็ร้าย เดียวก็ปฏิบัติแล้วมีหลักมีเกณฑ์ เดียวปฏิบัติแล้วมันก็เร่าร้อน นี่เพราะเร่าร้อน นั่นเหตุผลนั่นล่ะ มันจะทำให้เราตั้งใจทำพุทโธให้มันคงจึ้น เพราะเหตุผลอย่างนั้น เพราะมีปัญหาที่จะหาเหตุผลมาสอนใจนี้

ถ้ามันหาเหตุผลมาสอนใจนี้ เวลามันภาวนาขึ้นมามันก็ทำเพื่อใจ เพื่อความสงบ ไม่ได้เพื่ออวดใคร ทำเพื่อใจของเรา เห็นไหม นี่ปัญหาในการทำความสงบของใจ คือปัญหาอบรมสมาธิ ถ้าปัญหาอบรมสมาธิ พอใช้ปัญหาอย่างนี้แล้วจิตมันจะภาวนาง่ายจึ้น มันภาวนาด้วยคนทำเป็นคนว่ายนน้ำเป็น

คนว่ายนน้ำเป็นนะมันจะลงแม่น้ำไหน มันจะลงทะเลไหน มันจะลงน้ำที่ไหนมันว่ายไปได้เลย คนว่ายนไม่เป็นนะมันต้องรมชูชีพ มันกระโดดแล้วมันก็วิ่งจึ้นมา ลงน้ำก็วิ่งจึ้นเพราะมันกลัวมันนะ แต่คนที่เขาว่ายนน้ำเป็นตกน้ำที่ไหนเขาว่ายได้ จิต ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญหา พอปัญหานี้มันฝึกหัดใช้ปัญหาจนมันทำความสงบของใจได้ง่ายจึ้น เห็นไหม

รูป รส กลิ่น เสียง เป็นบ่วงของมาร เป็นพวงดอกไม้แห่งมาร

เวลามันพิจารณาไปบ่อยครั้งเข้า รูป รส กลิ่น เสียง มันขาด...รูป รส กลิ่น เสียง ไม่เข้ามาสู่จิต นี่มันทำความสงบของใจได้ง่ายจึ้น ถ้าทำความสงบของใจได้ง่ายจึ้น นี่ฝึกหัดใช้ปัญหา ในการฝึกปัญหา เราทำสมาธิ ฝึกหัดใช้ปัญหา เวลาในขั้นของการทำสมาธิ แล้วพอต้องออกฝึกหัดใช้ปัญหาในอุบายในการใช้ปัญหา ถ้าพิจารณาธรรม พิจารณาสังขารต่างๆ ในโลกนี้เพื่อให้จิตมันสงบระงับ

ฉะนั้น พอจิตสงบระงับ พิจารณาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม จับได้ ถ้าจับได้นะ ถ้าเห็นจิต จิตเป็นรูป ความรู้สึกนึกคิดนี้เป็นรูป ถ้ามีความรู้สึกนึกคิด จับได้ ในรูปนั้นมันมีอะไร? ในรูปนั้นมันมีสัญญา เพราะไม่มีสัญญามันจะเกิดเป็นความรู้สึกนึกคิดมาได้อย่างไร พอเกิดสัญญามันเกิดสังขารปรุง ถ้าสังขารปรุงไปแล้วนี่วิญญาณรับรู้ ถ้ามันจับได้ มันพิจารณาได้ มันเป็นขั้น ๕ มันเป็นกอง กองภูเขาเลย ใหญ่โตมาก รูป เวทนา สัญญา สังขาร วิญญาณ มันเห็นชัดๆ เป็นกองเลย มันแยกออกไป ถ้าแยกออกไปนี่มันไม่รวมกันเป็นพลังงานออกมา มันก็ไม่ใช่ความรู้สึกนึกคิด

ถ้าความรู้สึกนึกคิด แล้วความรู้สึกนึกคิดอย่างนี้มันเกิดขึ้นมาได้อย่างไร มันเกิดขึ้นมาแล้ว แล้วกิเลสไปไหนล่ะ? กิเลสมันก็ใช้สิ่งนี้ไง ใช้สิ่งนี้ออกไปเป็นความต้องการเป็นความปรารถนาของมัน แต่ถ้าเราทำความสงบของใจเข้ามา เรามีกำลัง พอจับได้เราแยกแยะ พอแยกแยะ กิเลสมันอายนะ เพราะอะไร เพราะกิเลสมันอายธรรม

กิเลส เห็นไหม เราไปกลบฝัง เราซ่อนไว้ เรากลบฝังมันไว้ เราจะชำระล้างมันไม่ได้ แต่พอจิตเราสงบขึ้นมา เราจับ เราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม ตามความเป็นจริง ธรรมารมณ์ อารมณ์ความรู้สึกโดยธรรม เห็นไหม ถ้าจิตมันจับได้ มันพิจารณาของมัน มันแยกแยะของมันด้วย กำลังของมัน เห็นไหม นี่กิเลสมันกลัวธรรม ถ้าธรรม ธรรมของเรามีกำลังขึ้นมา เรามีสติมีปัญญา ขึ้นมา เราพิจารณาขึ้นมา

เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างกิเลสด้วยอัสวักขยญาณ นั้นเป็นเพราะว่าเป็นขีปนาคิณฺญา ไปถึงที่สุดแล้วชำระล้างไป เราเป็นสาวกสาวกนะ เวลาพิจารณาจนจิตสงบแล้ว จิตสงบถ้ามันจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ตามความเป็นจริง มันจะเป็นวิปัสสนา การวิปัสสนามันเป็นขั้นการใช้ปัญญา การใช้ปัญญามันก็ต้องมีปัญญา ปัญญาจับต้องสิ่งใดแล้วฝึกหัด ใช้ปัญญาแยกของมัน

ปัญญาที่ว่าใช้ๆ นะ ใช้แล้วมันเกิดประโยชน์อะไร

การใช้ปัญญานะ ปัญญาเกิดจากศีล สมาธิ ปัญญา เกิดจากมรรค ๘ งานชอบ เพียรชอบ ระลึกชอบ เวลาพิจารณาไปแล้วมันปล่อย เวลามันปล่อย มันปล่อยนะ นี่ฝึกหัดใช้ปัญญา นี่ปัญญาชำระล้างกิเลส แล้วถ้ามันปล่อยแล้วนี่ แล้วกิเลสเป็นแบบใดละ ปล่อยไปแล้วมันเหลือสิ่งใดละ

เวลามันปล่อย เห็นไหม เวลาเราทำสมณะนะ เราทำความสงบของใจ เวลาพุทโธๆ หรือใช้ปัญญาอบรมสมาธิ เวลามันเข้าสมาธิแล้วนี่ เห็นไหม เอกัคคตารมณ์ จิตตั้งมั่น จิตเป็นขณิกสมาธิ อุปจารสมาธิ อัปนาสมาธิ มันเป็นสมาธิ มันมีความสงบร่มเย็นมาก กิเลสมันหายไปหมดเลย กิเลสไม่มีเลย มันเป็นธรรมใหม่ มันเป็นธรรมหรือเปล่า? มันเป็นสมาธิ

สมาธิ เห็นไหม เวลาหลบซ่อนกิเลสไว้ เราฝังกลบไว้ เราไม่เห็นมัน แต่เวลาบอกว่า สมาธินี้ เป็นหินทับหญ้า นี่เรากวาดกิเลสซุกไว้ใต้พรม แล้วพรมปกไว้ พรมก็สวยงาม กิเลสอยู่ใต้พรม เห็น

ใหม่ สมาธิเป็นหินทับหญ้า แต่ก็ต้องอาศัยสมาธิ เพราะสมาธิเป็นหินทับหญ้า เพราะถ้าเราไม่มีสมาธิ หญ้ามันยิ่งเจริญงอกงาม แล้วเราจะไปต่อสู้กับอะไร

หญ้า เคี้ยวมันจะเป็นกอไผ่ มันเป็นเรื่องที่มันรกร้างไปหมด เราจะไม่มีที่อยู่อาศัยเลย เพราะมันเป็นเรื่องของกิเลสทั้งนั้น แต่ถ้าเราทำสมาธิ พุทโธๆ สิ่งที่เป็นกอไผ่ก็เล็กลงเป็นยอดหญ้า พอเราตากถาง หญ้าที่นั่นมันก็เหลือแต่เมล็ดหญ้าอยู่ในแผ่นดิน นี่มันก็เป็นทีโล่ง นี่สมถกรรมฐาน ฐานที่ตั้งแห่งการงาน ถ้าฐานที่ตั้งแห่งการงาน มันเป็นลานโล่งเตียนเพื่อเราจะปฏิบัติ มันไม่ใช่ที่เราจะเอากิเลสซุกไว้ได้พรม เราจะเอาหินทับหญ้าไว้มันก็เลยไม่เห็นหญ้า อันนั้นนี่สัมมาสมาธิ

ถ้าสัมมาสมาธิแล้ว เวลาจิตมันสงบหมด กิเลสไปไหนล่ะ ไม่เห็นกิเลสเลย เวลาวิธีการเรา ใช้ปัญญาละ เวลาใช้ปัญญา เราพิจารณาปัญญา พิจารณาปัญญาในกาย ในเวทนา ในจิต ในธรรม ถ้าพิจารณาโดยเจโตวิมุตติ มันเห็นกายนะ เห็นกายเป็น โครงกระดูกต่างๆ เห็นกายเป็นร่างกาย นี่จิตมันเพิ่งเห็นนะ มันตั้งไว้แล้วใช้รำพึง ใช้ปัญญาแยกแยะไป

ใช้ปัญญานี้ ปัญญามันมีสัมมาสมาธิ มันมีสติ มีงานชอบ เพียรชอบ เวลาพิจารณาไปนี้ รำพึงไปให้สิ่งนั้นเป็นไตรลักษณ์ ให้สิ่งนั้นแปรสภาพมันไป ถ้ากำลังมันพอมันจะแปรสภาพ พับ! พับ! ไปเลยนะ แปรสภาพต่อหน้า ต่อหน้านี่คืออะไร? นี่คือไตรลักษณ์ไง ไตรลักษณ์ญาณ ก็จิตมันเห็นใจ นี่ญาณหยั่งรู้ รู้ว่ามันเป็นไตรลักษณ์ ถ้ารู้ว่าเป็นไตรลักษณ์ มันพิจารณาไปแล้วมันย่อยสลายไปต่อหน้าเลย ไม่มีสิ่งใดเลย ว่างหมดเลย แล้วเป็นอย่างไรต่อไป

เราทำความสงบของใจ ถ้าใจมันสงบแล้วนี่สงบระงับ อับปนาสมาธิสงบระงับไปหมดเลย พอเวลาเราออกจากสมาธิมา มันก็เหมือนเดิม มันก็ยังมีความรู้สึกนึกคิด มันก็ยังมีกิเลสเหมือนเท่าเก่า เวลาเราใช้ปัญญาของเรา ปัญญาที่เราทำความสงบของใจเข้ามาแล้ว เราทำสมถกรรมฐานเข้ามาพอแรงแล้ว เราจับกาย จับเวทนา จับจิต จับธรรมได้ตามความเป็นจริงแล้ว แล้วพิจารณา อูบายในการใช้ปัญญา เห็นใหม่ พอเราใช้ปัญญามันเป็นไตรลักษณ์แล้ว มันแปรสภาพไปหมดเลย ว่างไปหมดเลย

เวลาเป็นสมาธิ พอมันปล่อยว่างแล้วมันก็เป็นความว่าง แต่มันเป็นหินทับหญ้า แต่เราใช้ปัญญาไปแล้ว พิจารณาไปแล้วมันเป็นไตรลักษณ์ มันแปรสภาพหมดเลย มันปล่อยหมดเลย พอปล่อย ปล่อยอย่างไรล่ะ ปล่อยแล้ว เห็นใหม่ เพราะเป็นสมาธิก็เป็นสมาธิ เวลาเป็นปัญญา พิจารณาแล้วมันปล่อยวาง มันเป็นสมาธิอีกหรือเปล่า มันเป็นสมาธิหรือเปล่า? มันเป็นสมาธิของ

มันอยู่แล้ว เพราะเรามีสัมมาสมาธิเราถึงใช้ปัญญาได้ เพราะมีสัมมาสมาธิ ถ้าไม่มีสัมมาสมาธิ ไม่มีสัมมากัมมันโต งานชอบ เพียรชอบ มันจะไม่เกิดการใช้ปัญญา ปัญญาอย่างนี้ เห็นใหม่

นี่กำหนดพุทโธๆ เขาบอกทำไมต้องทำ เขาไม่ต้องทำพุทโธเลย เขามีการศึกษา เป็นคอกเตอร์ก็ได้ เป็นศาสตราจารย์ก็ได้ เขาเอาพุทโธมาเป็นวิชาชีพ ฝึกหัดให้ใช้กรรมฐาน ใครกำหนดพุทโธแล้วจะได้มีศรัทธามีความเชื่อได้เงินได้ทองมา เห็นใหม่ อันนั้นเขาบอกว่า ทำไมต้องใช้พุทโธ นี่เขาใช้ปัญญาก็ได้...นี่เป็นปัญญาโลก

ปัญญาโลกคือใครก็เรียนได้ เรียนแล้วก็ทำการค้นคว้าทำการวิจัย มันก็ได้เป็นศาสตราจารย์ เป็นผลงานของเขา ผลงานให้ทางโลก โลกเขาได้เอาผลงานนี้ เอาทางวิชาการนี้เพื่อไปทำวิชาชีพ แล้วมีการวิจัยต่อยอดกันไป อันนั้นเป็นเรื่องทางโลก

แต่เวลาเราใช้ปัญญาของเราละ ปัญญาที่มันสัมมาสมาธินี้มีปัญญา เห็นใหม่ พุทโธๆ ขึ้นมามีสัมมาสมาธิ แล้วเวลาเราใช้ปัญญา นี่ปัญญาเพื่ออะไรละ? ปัญญามันเกิดจากจิต ปัญญามันเกิดจากปัจจุบันธรรม ปัญญาไม่ใช่เกิดจากอดีตอนาคต ปัญญามันเกิดจากจิตที่เกิดเป็นปัจจุบัน ปัจจุบันขึ้นมา เห็นใหม่ นี่เวลามรรคมันเกิด เวลามรรคขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มรรคญาณมันทำลายอวิชชาในใจขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นั่นเป็นปัจจุบันขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเมื่อ ๒,๖๐๐ ปีมาแล้ว

แต่ขณะที่เราใช้ปัญญาของเราอยู่ในปัจจุบันนี้ ถ้าเราใช้ปัญญาปัจจุบันของเรา ถ้ามันทำเดี๋ยวนี้ จิตสงบเดี๋ยวนี้ เราพิจารณาของเราเดี๋ยวนี้ นี่เวลามรรคมันหมุนไป มรรคที่มันเขยื้อนไป เพราะจิตเราสงบ เพราะเรามีสติ เรามีงาน มีการกระทำ เห็นใหม่ กิจจญาณ สัจจญาณมันเกิดขึ้นมาจากใจของเรา เราพิจารณาของเราไป เห็นใหม่ นี่ปัญญาอย่างนี้นี่ภาวนามยปัญญา ปัญญาอย่างนี้มันเกิดกับใจที่สงบ ใจที่มีกำลัง ใจที่ออกใช้ปัญญา นี่มันหมุนไป มรรคมันหมุน พอมรรคมันหมุน พอมันหมุนขึ้นไป มันสมคูลของมัน มันก็ปล่อย ปล่อย เพราะมันเป็นไตรลักษณ์ มันเห็นชัดเจนมันก็ปล่อย ปล่อยแล้วอย่างไรต่อ ปล่อยแล้วอย่างไรต่อละ

การปล่อยนะ นี่ฝึกหัดใช้ปัญญา อูบายวิธีการใช้ปัญญา พอมันปล่อยแล้ว ถ้ามันปล่อยแล้ว ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติใหม่ เริ่มต้นปฏิบัติมาเราก็จะว่ากิเลสนี้เป็นของชั่วร้าย อวิชชาเป็นความไม่รู้ เราก็จะเอากิเลสไปกลบไปฝังกัน นั่นถ้าตั้งใจฝัง นั่นมันเป็นทฤษฎีมานะ ถ้าความไม่ตั้งใจคือสติปัญญาไม่พอ ก็ทำกันอย่างนั้น แต่พอเวลาเราฝึกฝน เราประพฤติปฏิบัติขึ้นมาจนเรามีเหตุมีผลขึ้นมา มี

กำลังขึ้นมาในใจ จากที่ลุ่มลुकคुकคานมาจนยืนตัวขึ้นมาได้ จนเป็นหน่อของพุทธะ นี่จิตใจมันมีกำลังขึ้นมา มันพิจารณาของมันขึ้นมาเห็นใหม่

พอกำลังขึ้นมา มันพัฒนาขึ้นมาจนเรารู้เราเห็นนะ มันเห็นความแตกต่างว่า ถ้าเราเป็นทารก ถ้าเรายังอ่อนด้อยอยู่ เราก็มีความเชื่อเดิมๆ ที่เราเคยผ่านพ้นมา ปัจจุบันนี้เราพัฒนาของเราขึ้นมา เราสร้างสติของเราขึ้นมา เอาสติยั้งมาทั้งหมด กำหนดพุทธโธเป็นสมาธิอบรมปัญญา เราใช้ปัญญาตรึกในธรรมเป็นปัญญาอบรมสมาธิ พอจิตมันมีความสงบ มีกำลังขึ้นมา เราก็ฝึกหัดใช้ปัญญาจนจิตเรามั่นคง พอจิตเรามั่นคงขึ้นมา พอเราออกฝึกหัดใช้ปัญญา นี่เรามีอุบายออกฝึกหัดใช้ปัญญาให้ไปเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม พอพิจารณาเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม มันก็ลุ่มลुकคुकคาน พอฝึกหัดใช้ใหม่ๆ การฝึกหัดออกใช้ปัญญา

ถ้าคนติดสมาธินะ คนคิดในความสงบ คนคิดในความร่มเย็น มันจะบอกว่าสงบนี้ดีกว่า เพราะสงบแล้วมันอบอุ่น สงบแล้วไม่เหนียว สงบแล้วมีความร่มเย็น พอออกใช้ปัญญาแล้วมันก็เสื่อม สมาธิมันใช้ไปแล้วมันก็อ่อนลง พออ่อนลงมันก็เป็นสัญญา “โธ้ย! ออกไปก็เหนียว ออกไปก็ทุกข์ ออกไปก็ยาก ไม่ออกดีกว่า ไม่ออกก็คือนิพพาน” นี่มันก็ติดของมัน เห็นใหม่ นี่ต้องอุบาย

ถ้าเต่าไม่ยอมทำงาน เราก็ต้องพยายามให้เต่ามันออกเดิน เต่านะ เวลาเต่ามันหดหัวเข้าสู่กระดอง มันจะเข้าไปอยู่ในหัวใจของเรา เข้าไปอยู่กับผู้รู้ นี่ต้องพยายามใช้อุบายให้เต่าออกเดิน ถ้าเต่าออกจากกระดองมันเดินออกไป มันหาอาหารของมัน มันจะก้าวเดินออกไปพ้นจากที่เดิมของมัน พ้นจากสิ่งที่กิเลสมันผูกมัดมันไว้ นี่ถ้ามันฝึกหัดใช้ปัญญา นี่อุบายออกฝึกหัดใช้ปัญญา

พอใช้ปัญญาแล้ว ถ้ามันพิจารณาแล้วมันปล่อย มันปล่อย มันปล่อยนั้น เวลามันปล่อย ถ้าไม่มีสติปัญญา สิ่งนี้เราคิดว่ามันเป็นผล เป็นผลเราก็ขำใจ ละค่าใจ เราไม่มีสติปัญญารักษาไว้ พอมันเสื่อมนะ พอมันเสื่อมขึ้นมามันก็ถอย เห็นใหม่ เพราะมันเป็นตังคพหาน คือมันปล่อยชั่วคราว พอปล่อยชั่วคราว เพราะเรายังไม่ได้ชำระล้าง คือเราไม่สามารถทำลายกิเลสได้ เราไม่มีความสามารถทำให้กิเลสมันสะอาดบริสุทธิ์ตามขั้นตอนมรรค ๔ ผล ๔ ในการประพฤติปฏิบัติของเราได้

ในบุคคล ๘ จำพวก เห็นใหม่ โสดาปัตติมรรค โสดาปัตติผล สกิทาคามีมรรค สกิทาคามีผล อนาคามีมรรค อนาคามีผล อรหัตตมรรค อรหัตตผล มรรค ๔ ผล ๔ นิพพาน ๑ เห็นใหม่

บุคคล ๘ จำพวก หัวใจของเรานี้จะเป็นบุคคลที่ ๑ ที่ ๒ ที่ ๓ ที่ ๔ มันจะพัฒนาของมันขึ้นไป แต่ถ้ามันไม่พัฒนาขึ้นไป มันเป็นปุถุชนคนหนา คนที่กิเลสมันพอกพูนหัวใจ

แต่ถ้ามันมีสติมีปัญญา มีการกระทำของเราขึ้นมา ถ้าเราพิจารณาจนจิตเราสงบเข้ามา จนเราเห็นกาย เห็นเวทนา เห็นจิต เห็นธรรม นี่โศคาปัตติมรรค ถ้าโศคาปัตติมรรค ประพฤติปฏิบัติไปแล้วมันไม่เป็น โศคาปัตติผล เพราะมันยังชำระล้างกิเลส ทำให้กิเลสสะอาดไม่ได้ โดยคนที่เขาไม่มีความเข้าใจหรือเราเคยทำมา เราก็ไปกลับไปช่อนมัน เราก็เอาไปชำระล้าง เราคิดว่ามันจะเป็นความจริงขึ้นมา

แต่สนิมเกิดจากเหล็ก สนิมเกิดจากในเนื้อเหล็ก มันก็ต้องกัดกร่อนมันไปทั้งนั้นนะ ไม่มีวันจบสิ้นหรอก แต่เราจะชำระล้างให้หมด เห็นใหม่ ชำระล้างของเราขึ้นมา เวลามันพัฒนาขึ้นมาเราก็เห็นของมัน คือว่ามันพัฒนาขึ้นมาแล้ว พอพัฒนาขึ้นมาแล้ว พอมันพิจารณา มันปล่อย มันปล่อย ถ้ามันปล่อย คนที่ปฏิบัติขึ้นมามันเคยเห็นสภาวะแบบนี้ แล้วพอมันปล่อยขึ้นมา ถ้าขำใจ ชะล่าใจ เวลามันเสื่อมไปแล้วนะ พอเสื่อมไปแล้วล้มลุกคลุกคลาน

การปฏิบัติของเรา การปฏิบัติของนักปฏิบัติทุกคนมันต้องมีเจริญแล้วเสื่อม คนที่ปฏิบัติไม่เคยจิตเสื่อม ไม่มี นี่จิตมันต้องเสื่อม แม้แต่ทำสมาธิมันก็เจริญแล้วเสื่อม แล้วเวลาพิจารณา พิจารณาใช้ปัญญา คนเราหาเงินหาทองมามันเหนื่อยยากขนาดไหน แล้วเราใช้จ่ายไปนี้ มันใช้จ่ายออกไป เงินทองเราก็ต้องใช้จ่ายออกไปเพื่อดำรงชีวิตทั้งนั้นนะ การดำรงชีวิตก็ดำรงชีวิตไว้เพื่อจะหาเงินไป

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันสงบเข้ามา สงบมันต้องออกใช้ปัญญา ออกใช้ปัญญาแล้วสมาธิมันก็ต้องอ่อนลง ก็ต้องกลับมาทำสมาธิไป สมาธิก็หาเงินมาเพราะเราต้องใช้จ่ายเงินตลอดไป เราต้องใช้จ่ายชีวิตของเราตลอดไป การปฏิบัติมันก็ต้องอาศัยก้าวเดินไประหว่างสมถกรรมฐานกับวิปัสสนากรรมฐานไปด้วยกัน ถ้าไปด้วยกันมันพิจารณาไป มันก็ก้าวเดินของมันไป

ฉะนั้น เวลามันเสื่อม ถ้ามันเสื่อมขึ้นมา มันเสื่อม เพราะคำว่า “เสื่อม” เวลาพูดน่าจะง่ายทุกคน เวลาครูบาอาจารย์พูดมานี้ทุกคนก็จับได้ทั้งนั้นนะ ทุกคนว่า เราเคยได้ยินได้ฟังมา เราเคยศึกษามาจากพระไตรปิฎกแล้วละ แล้วครูบาอาจารย์ยังมาตอกย้ำเราอีก เราจะทำให้ดีเลย

แต่กิเลสมันอยู่กับใจเรา อวิชชาตัวนี้ร้ายนัก เวลาปฏิบัติไปแล้วเราจะกลบซ่อนมันด้วยความเข้าใจ แต่เวลาปฏิบัติไป เวลามันขาดต่อหน้า เวลามันปล่อยต่อหน้าเราก็มืดว่ามันขาด เพราะอารมณ์ความรู้สึกไป

เวลาเราทำความสงบของใจเข้ามานะ มันมีความสุข มันมีความร่มเย็นมาก เวลาพิจารณาแล้วมันปล่อยนี้ โอ้โฮ! มันลึกซึ้งกว่า ไม่มีสิ่งใดเลย นี่สักแต่ว่าหมดเลย อะไรก็ไม่ใช่เราทั้งนั้นนะ มันไม่ใช่เรา...ไม่ใช่เรา ใครพูด เราไม่มีสิทธิพูด เราไม่มีสิทธิที่เราบริสุทธิ์นะ เวลาขึ้นศาลบอกว่าศาลที่เคารพ กระผมบริสุทธิ์สุดฝ่องเลย...ไม่มี ศาลเขามีข้อเท็จจริง เขาดูสำนวน เขาได้สวน เขาต้องทำให้เป็นจริงขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน แล้วก็บอกว่า พอปล่อยแล้ว เราคิดของเราอย่างนั้นนะ เพราะเวลาเราเข้าใจของเราอย่างนั้น แล้วเราเกิดมาจากอะไร? เราเกิดมาจากอวิชชา เวลาปฏิบัติขึ้นมา เริ่มต้นขึ้นมา ทุกคนทั้งนั้นนะ คนมีกิเลสนะทุกข์ทั้งนั้นนะ แล้วคนเกิดมามีความรู้สึกนึกคิดในหัวใจทั้งนั้น

ฉะนั้น เวลาปฏิบัติไปแล้วนี้ ถ้ามันปล่อย มันปล่อยแล้วนะ มันปล่อยขนาดไหน คุณ ทำสมาธิ เข้าอัปนาสมาธิ สักแต่ว่าเลยละ เข้าอัปนาสมาธิ สักว่ารู้ละ เข้าอัปนาสมาธินี้กายกับจิตแยกออกจากกันโดยสมาธิ เวลาเข้าถึงอัปนาสมาธินี้ จิตสักแต่ว่ารู้ สักแต่ว่ารู้คือมันไม่รับรู้ร่างกายไง มันไม่รับรู้อะไรเลย สักแต่ว่า

ถ้ามันไม่รับรู้อะไรเลยก็ไม่มี ก็ต้องตายซะไหม ไม่รับรู้อะไรเลย แต่มันมีอยู่ มันมีอยู่เพราะตัวจิตมันยังมีอยู่ มันไม่รับรู้อะไรเลย ฉะนั้น เข้าอัปนาสมาธินี้กายกับจิตแยกออกจากกันด้วยสมาธิ แต่มันแยกออกจากกันด้วยกำลังของสมาธิ เข้าไปที่ชั่วโมงละ สองชั่วโมงสามชั่วโมงก็แล้วแต่เวลามันคลายออกมาก็เป็นอันเดิมใจ ก็ออกมารับรู้เรื่องกายเหมือนปกติไป นี่ขั้นของสมาธิ

แม้แต่สมาธิมันยังสักแต่ว่าได้เลย อย่าว่าแต่การใช้ปัญญา

แล้วเวลาใช้ปัญญาขึ้นไปแล้วนี้ เวลาใช้ปัญญาขึ้นมา เวลามันปล่อยแล้ว กว่าจะรู้ละ คนเราถ้าไม่คิดมาก่อน มันจะไม่รู้ว่าถูกเป็นอย่างไร ถ้าพิจารณามันปล่อยขนาดไหนแล้วเราก็มืดว่าใช่ คิดว่ามันควรจะเป็น แล้วพอลึกอยู่ว่าใช่ มันไม่ใช่ มันไม่ใช่เพราะมันไม่ใช่สมุจเฉท มันไม่ใช่

มัชฌิมาปฏิปทา มัชฌิมาปฏิปทา คือ มรรคสามัคคี คำว่า “มรรคสามัคคี” มันสามัคคีอย่างไร มันรวมตัวระหว่างมรรค ๘ ที่มันสามัคคีรวมแล้วมันสมุจเฉตปหาน มันจะมีวิธีการของมัน นี่ธรรมมันต้องมีเหตุมีผล เหตุและปัจจัย มันถึงจะเป็นความจริง ฉะนั้น สิ่งที่ว่าเวลามันพิจารณาไปมันปล่อย พอมันปล่อยแล้ว สิ่งทีวุฒิภาวะของเราไม่ถึง มันจะทำครั้งที่ ๒ ก็ยาก จะทำอีกมันก็ไม่มีแล้วจะทำอย่างไรต่อไป ทั้งๆ ที่มันมี

เริ่มต้นมาก็จะไปกลบซ่อนมัน แต่นี่บอกไม่กลบซ่อน ไม่ได้ซ่อนกิเลสเลยนะ นี่เผชิญกันต่อหน้าเลยนะ พิจารณามาเต็มที่เต็มฐานเลย ทำเต็มไม้เต็มมือแล้วมันก็ปล่อยไป

แล้วอย่างไรต่อละ ต่อตรงไหน

พอมันปล่อยไปแล้วนะ ด้วยความที่เรารู้สึกว่าเราไม่รู้ถูกรู้ผิดใจ พอปล่อยไปแล้ว แล้วเราจะจับต้องมันจับต้องสิ่งใด นี่มันจะลุ่มลुकลुकกลาน ถ้าเราเคยมีประสบการณ์ที่ว่า เราเคยผิดพลาดมา ฉะนั้น เวลาครูบาอาจารย์ที่ปฏิบัติมาท่านจะซ้ำของท่าน ซ้ำของท่านๆ คำว่า “ซ้ำ” จิตถ้ามีกำลังมันจับได้ เพราะของมันมีอยู่ พอจับได้พิจารณาซ้ำ พอพิจารณาซ้ำครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ เออ! พิจารณามาอย่างนี้มันก็ปล่อยอย่างนี้ แล้วมันยังมีอีกเนาะ พิจารณาซ้ำอีกเนาะๆ พอซ้ำอย่างนี้ปั๊บ มันไม่เสื่อมไป

แต่ถ้ามันไม่ซ้ำ มันเสื่อม เสื่อมเพราะอะไร เสื่อมเพราะมันเป็นกิเลส กิเลสมันเป็นพญามาร สิ่งที่เป็นมาร มันปลุกเร้าในหัวใจเราอยู่แล้ว มันต้องการให้หัวใจลุ่มลुकลुकกลานอยู่แล้ว เวลาปฏิบัติไปมันก็ว่าสิ่งนี้เป็นธรรมๆ มันหลอกมันล่อใจ ถ้ามันหลอกมันล่อว่าสิ่งนี้เป็นธรรม เราก็ชะล่าใจ พอชะล่าใจว่าเป็นธรรมใช่ไหม สมาธิก็เสื่อมลง ทุกอย่างก็เสื่อมลง แล้วจะมาทำสมาธิ ถ้าไม่เสื่อมกลับมาทำสมาธิสิ กลับมาทำให้ใจมันมั่นคงขึ้นมา ถ้าใจมันคงขึ้นมามันก็มีอาวุธ ถ้ามันคงขึ้นมาเห็นไหม มันก็มีกำลัง กำลังเดี๋ยวก็ไปจับมันอีก พอจับมันก็เจอใจ

แต่ถ้าเวลามันเอาธรรมะมาอ้างอิง เห็นไหม ปล่อยวางแล้ว สักแต่ว่าแล้ว ไม่มีสิ่งใดแล้ว ไม่มีอะไรในหัวใจเลย มารมันอ้างอิงธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฉะนั้น เห็นไหม เราจะซ่อนกิเลสไว้ แต่นี่กิเลสมันจะเอาธรรมะไปซ่อนไว้ แล้วมันเอากิเลส คือเอาความพอใจ เอาชื่อเสียงเรียงนาม เอาสิ่งต่างๆ มาอ้างอิงใจ

ชื่อเสียงเรียงนาม ความรับรู้ของคนนะมันมีประโยชน์อะไรกับเรา นี่โลกธรรม ๘ ธรรมะเก่าแก่มันมีมาตั้งแต่ก่อนองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะตรัสรู้ธรรมนะ แล้วศาสนานี้สิ้นไปนะ ในเมื่อมีมนุษย์อยู่ โลกธรรม ๘ ก็เรื่องธรรมดาที่นั่นนะ คน ๒ คนเกิดขึ้นมามันก็ต้องมีการกระทบกระทั่งเป็นธรรมดา โลกธรรม ๘ ไม่มีที่สิ้นสุดหรอก สิ่งที่ว่าคำติคำชมของคนอื่นมันมีประโยชน์อะไร เราต้องการความจริงของเรา ถ้าความจริงของเราขึ้นมาเห็นใหม่

ถ้าเวลามันเฉา มันเหงาหงอยต่างๆ จับมัน ถ้าจะจับมันได้ต้องทำความสงบของใจขึ้นมาจับแล้วพิจารณาซ้ำๆ ถ้าคนเคยทำสมาธิมาด้วยอุบายวิธีการมาเยอะแล้ว เวลาปฏิบัติขึ้นมามันก็มีอุบายวิธีการเยอะเหมือนกัน แต่ทำไมมันไม่ประสบความสำเร็จล่ะ ทำไมไม่ถึงที่สุดล่ะ ไม่ถึงที่สุดเพราะความมกง่าย ไม่ถึงที่สุดเพราะสุขเอาเผากิน

“สุขเอาเผากินได้อย่างไร ปฏิบัติมาทั้งวันทั้งคืน ปฏิบัติมา ๗ วัน ๗ คืน นั่งมาทั้งวันทั้งคืนเลย มันจะสุขเอาเผากินได้อย่างไร”...สุขเอาเผากินโดยอารมณ์ความรู้สึก สุขเอาเผากินท่ามกลางหัวใจ หัวใจไม่ละเอียดพอ ความละเอียดรอบคอบของใจมันไม่ละเอียดรอบคอบ ถ้ามันละเอียดรอบคอบขึ้นมามันจะพลิกเพลงของมัน จิตเรา ถ้าใครคิด มันพิจารณาของมันว่าอย่างนั้นเป็นความจริงแล้วมันก็จะอยู่แค่นั้นนะ

สวามันไปติดอยู่ในชอก น้ำจะแรงขนาดไหน พัดขนาดไหนนะ ขยะมันไม่ออกมาหรอก มันจะเนาอยู่นั่นนะ แต่ถ้าพูดถึงเรามีสติปัญญาของเรานะ เราจะดึงออกมา เราจะจัดมันออกมา ถ้าจัดออกมานะ นี่ไงๆ พิจารณาซ้ำๆ แล้วมันก็พิจารณาซ้ำนะ เราเคยพิจารณาแล้ว เรามีอุบายแล้ว เราเคยเจ็ด เราเคยโดนหลอก เราเคยทำให้ล้มลุกคลุกคลาน กลัวมาก กลัวมาก เพราะว่าอะไร เพราะสิ่งนี้มันเป็นความรู้สึกของเราอยู่คนเดียว

เวลานั่งสมาธิภาวนา ความรู้สึกในหัวใจของเรากับสติของเรามันรับรู้กัน ฉะนั้น เวลาภาวนาล้มลุกคลุกคลานนะ หัวใจของเราน่ากลัวมาก ฉะนั้น น่ากลัวมาก เราต้องมีสติ มีความรอบคอบกับเรา ถ้ามีความรอบคอบนะ นี่พอมันปล่อยวางแล้ว สิ่งใดถ้ามันกระทบ สิ่งใดที่มีอยู่ เวลาปฏิบัตินะ อยู่กับผู้รู้ อยู่กับพุทโธ ไม่เสีย

เวลามันปล่อยวางแล้วนะ ปล่อยวางคือไม่มี ผู้รู้ก็หายไป พุทโธก็หายไป ไม่มีสิ่งใดเลย วางหมดเลย เว้งว่างหมดเลย ปล่อยมันไปหมดเลย

แล้วพุทโธมันอยู่ไหน แล้วผู้รู้มันอยู่ไหน แล้วเหลืออะไร

เหลือเว้งว่าง เหลือว่างหมดเลย

ก็ว่างๆ นั่นแหละคือตัวมัน ถ้ามีสติปัญญาที่จับตัวว่างๆ นี้ได้ ถ้ามันจับว่างๆ มันจับตัวว่างๆ นั้นแหละ เพราะมันอ้างว่าว่าง อ้างว่าว่างก็จับอีก เออ! พอจับมันก็ได้ อีก นี่พิจารณาอีก ซ้ำแล้วซ้ำเล่า คนปฏิบัติมามันรู้ได้นะ มันรู้ของมันได้ พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่า อุบายมันจะละเอียดลึกซึ้งขึ้น เพราะเราเคย เราเคยมันง่าย มันเลยผิดพลาด พอเราไม่มันง่าย เราก็ละเอียดรอบคอบขึ้น พอพิจารณาซ้ำๆ พอซ้ำมีครั้งที่ ๒ ครั้งที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ไป เห็นใหม่ อ้อ! ถ้าซ้ำครั้งที่ ๑ ซ้ำครั้งที่ ๒ ซ้ำครั้งที่ ๓ พอซ้ำไปแล้ว เพราะมีการซ้ำ เพราะมันซ้ำได้ แต่ก่อนบอกว่ามันหมด มันเว้งว่างไปหมด เราเข้าใจของเราไป

ถ้าพอเข้าใจแล้ว ไม่มีสติรักษา เคี้ยวมันจะเสื่อม พอเสื่อมแล้วเราก็ต้องพยายามทำของเราขึ้นมาใหม่ถ้าจะทำนะ ถ้าไม่ทำมันก็รักษาไว้อย่างนั้นนะ ที่นี้มันก็เป็นว่าช่อนกิเลสไว้ แล้วก็อ้างอิง แต่ความรู้สึกนึกคิดของเรา การอ้างอิงความรู้สึกนึกคิดนั้น ความรู้สึกนึกคิดมันอยู่กับใจอยู่แล้ว มันอ้างอิงสิ่งที่เราเคยทำมา เขาเรียกว่า “สัญญา” ว่าจิตมันเคยสงบ เคยได้รับอย่างไร ก็เอาสิ่งนั้นมาเป็นสินค้าตลอดเวลา

แต่ถ้าเรามีสติปัญญา เราไม่ต้องอ้างอิง เราจะให้เป็นปัจจุบันตลอด ฉะนั้น เราจะต้องมีสติปัญญาไม่มันง่าย แล้วไม่ทิ้งผู้รู้ ไม่ทิ้งพุทโธ เพราะผู้รู้มันรู้ถึงสัจธรรม มันรู้ถึงว่าสักแต่ว่ารู้ เพราะมันรู้สักแต่ว่ารู้ก็คือผู้รู้ นี่ต่อของจิต ในเมื่อมันเป็นภพ ในเมื่อมันเป็นสิ่งที่มันขึ้นอยู่กับ แล้วเราบอกว่าเว้งว่างๆ ใครมันบอกนะ

ถ้ามันพิจารณาซ้ำเข้าไปมันจะเข้ามาสู่ฐานที่ตั้งของกิเลส ถ้าพิจารณาซ้ำ คำว่า “ซ้ำ” ถ้าหลงไป มันก็ว่าหลงไปแล้ว พอซ้ำมีครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ เห็นใหม่ ถ้ามีครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ ถ้าซ้ำยังมีอยู่ ถ้ามีครั้งที่ ๑ ครั้งที่ ๒ มันก็ต้องมีครั้งที่ ๓ ครั้งที่ ๔ ถ้ามีครั้งที่ ๓ ที่ ๔ มันก็ต้องมีครั้งที่ ๑๐ ที่ ๑๐๐ ที่ ๑,๐๐๐ ก็ทำมันไปเรื่อย ถ้ามันยังไม่สมมุจเฉทปหานก็ทำไปเรื่อย หนึ่งครั้งแสนครั้งล้านครั้งก็ขอพิสูจน์กัน

ถ้าพิสูจน์แล้ว พิจารณาซ้ำแล้วซ้ำเล่าๆ ของมันไป เพราะอะไร เพราะมันเป็นมรรคญาณ มันเป็นอดีตอนาคตใช้ใหม่ เราเคยปฏิบัติได้ มันได้ก็เรื่องของมัน เพราะมันปล่อยแล้วมันก็ยังอยู่

ปล่อยแล้วมันก็มี เพราะในเมื่อมันยังถอดถอนไม่ได้ ถ้ามันถอดถอนไม่ได้มันก็มีของมันใช้ใหม่ ซ้ำแล้วซ้ำเล่าจนถึงที่สุด เวลามันขาดละ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์

คำว่า “กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์” นกแก้วมันก็พูดได้ นกแก้ว เราไปสอนมันสิ มันก็พูดได้ แต่มันรู้จริงหรือเปล่า นกแก้วนกขุนทอง สอนมันทุกวันมันพูดได้ทั้งนั้นนะ กายเป็นกาย จิตเป็นจิต ทุกข์เป็นทุกข์ ใครก็พูดได้

แต่เวลาจำพระไตรปิฎกมา เห็นใหม่ พุทธพจน์ๆ...สาธุ! พุทธพจน์ก็เป็นพุทธพจน์ แต่ถ้าเป็นความจริงนะ ความจริงมันเป็นเนื้อเดียวกัน แต่ถ้าสิ่งที่มันมีในใจของเราเนี่ย เรามีสิ่งใดของมันล่ะ ฉะนั้น เวลาพิจารณาไป เวลามันขาด สังโยชน์มันขาดนะ นี่พลิกศปกิเลส

เวลาเขาทำอาชญากรรม หน่วยพิสูจน์หลักฐานเขาจะรู้ว่ามันตายเพราะอะไร คนตายนี้แผลไหนเป็นแผลตาย แผลไหนเป็นแผลเจ็บ ถ้าแผลตาย แผลนี้แผลตาย แผลฉกรรจ์นี้แผลตาย นี่ก็เหมือนกัน เวลาพิจารณาไปเวลามันขาด มันขาดเพราะอะไร ถ้าไม่ขาดเพราะอะไร ทำไมพระโศคาบัน เอกพิชี ก็ว่าจะสิ้นไปเลย ถ้าเป็นพระโศคาบันก็มีหลายประเภท ในจริตนิสัยของมันมีเขาแบ่งประเภทกันได้ ขณะจิตที่มันบอก มันจะบอกเลย

ถ้าเป็นปัญญาวิมุตติ เจโตวิมุตติ มันจะบอกเลยว่ามันผ่านเข้ามาได้อย่างไร ถ้าผ่านเข้ามา มันพูดได้ไง ถ้ามันพูดของมัน พูดตามความเป็นจริงขึ้นมา นี่เขาเอาเหตุผลกันตรงนี้ ถ้ามันผ่านมา มันพูดมาไม่ได้เนี่ย มันเอาอะไรมาเป็นเหตุเป็นผล ถ้ามีเหตุผลขึ้นมามันจะเป็นความจริงขึ้นมา

ฉะนั้น สิ่งที่ว่าถ้าช่อนกิเลสมันก็เป็นการซ่อนไว้เพื่อความสบายใจ ซ่อนไว้เพราะความเข้าใจว่าซ่อนนี้มันเป็นวิธีการ ถ้าไม่ตั้งใจก็คือความไม่เข้าใจ แล้วทำไปด้วยกำลังที่อ่อนแอ ว่าสิ่งนี้เป็นวิธีการที่ถูกต้อง พอวิธีการที่ถูกต้อง ทำไปแล้วกิเลส...ก็เราซ่อนมันไว้ เราซ่อนไว้เพื่อไม่ให้เห็น เพื่อไม่ให้รู้ เพื่อไม่ให้เราเป็นกรรม มันเป็นไปไม่ได้ไหม? มันเป็นไปไม่ได้หรอก

แต่ถ้าเราทำความเข้าใจของเราขึ้นมา เห็นใหม่ เราไม่ซ่อนเร้นทั้งนั้น เષชัญหน้ากับทุกๆ อย่าง เષชัญหน้ากับสิ่งที่ตกทุกข์ได้ยากในหัวใจ สิ่งที่ตกทุกข์ได้ยากนะ เพราะกิเลสมันทำให้ตกทุกข์ได้ยาก มันทำให้พ่องอยู่เป็นนิจ เราพยายามทำอ้อมเต็มขึ้นมาด้วยการทำความเข้าใจแล้ว เวลาใช้ปัญญาลึขึ้นไป ปัญญา มันจะพิจารณามันแยกแยะขึ้นไปเป็นชั้นเป็นตอนขึ้นไป เป็นชั้นเป็น

ตอนนะ แล้วฟังเทศน์ครูบาอาจารย์กับสิ่งนี้ ฟังเทศน์ครูบาอาจารย์นะ ถ้าฟังเทศน์ครูบาอาจารย์
เข้าใจแล้วเห็นตามความเป็นจริง มันอีกเรื่องหนึ่ง ทดสอบ ทดสอบในใจ ทดสอบกับเรา

เวลาครูบาอาจารย์เทศน์ แล้วลูกศิษย์ลูกหาผู้ปฏิบัติ คำใดถ้าสะท้อนใจ เอาคำนั้นเป็นที่ตั้ง
แล้วไปปฏิบัติ เอาสิ่งนี้เป็นโจทย์ โอ๊ย! มันต่อยอดความคิดเราไปได้นะ เห็นใหม่ ครูบาอาจารย์มี
ประโยชน์อย่างนั้น คือให้อุบายเรา ให้อุบาย ให้คำสั่งสอน ให้หลักเกณฑ์เรา ให้เราประพฤติ
ปฏิบัติขึ้นมาตามความเป็นจริง ถ้ามันเป็นความจริงขึ้นมา มันเป็นปัจจัยตัดตั้ง สันติภูมิจึงเกิด ถ้าปัจจัย
ตัดตั้งเกิดกับเราแล้ว เวลาพุดมาไม่ขัดแย้งกันหรอก

ฉะนั้น เวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่ได้เอากิเลสไปซ่อนไว้ องค์สมเด็จพระ
สัมมาสัมพุทธเจ้าชำระล้างให้สะอาด ชำระล้าง เห็นใหม่ เวลากิเลสมันตายไป พลิกศพกิเลส ตั้งแต่
ลูก ตั้งแต่หลาน เห็นใหม่ โสดาบัน สกิทาคามี อนาคามี อรหัตตมรรค อรหัตตผล เวลามันพลิกศพ
กิเลส แล้วกิเลสมันหาย มันละเอียดแตกต่างกัน มันถึงมีสติ มหาสติ มีปัญญา มหาปัญญา แล้วเกิด
ปัญญาญาณ ขณิกุตม์ เวลามันขาด ญาณทัสสนะที่รู้ มีญาณทัสสนะ ถ้าญาณทัสสนะ...ขณิกุตม์ คือ
ขาด เกิดญาณหยั่งรู้ว่าขาดแล้ว สิ่งต่างๆ นี้...

แล้วญาณหยั่งรู้เป็นอย่างไร

สิ่งที่ญาณหยั่งรู้ ถ้าเป็นวิชาการนะ เขามีการศึกษามา เขาอธิบายดีกว่าเราหลายเท่า อธิบาย
เป็นคั้งเป็นแควไปเลย เขียนเป็นวิชาการได้ ๕ เล่ม ๑๐ เล่มเลย ๕ เล่ม ๑๐ เล่ม แล้วความรู้จริงละ ๕
เล่ม ๑๐ เล่มนั้นเอามาเป็นวิชาการให้มีคนศึกษา ให้คนว่านี่คือความสำคัญของพุทธศาสนา แต่เวลา
ปฏิบัติขึ้นมา มันรู้ขึ้นมาท่ามกลางหัวใจ

ทางโลกเขาบอกว่า หนึ่งภาพดีกว่าร้อยคำพูด ในหัวใจถ้ามันรู้จริงขึ้นมา ความเป็นจริงใน
ใจนั้นอธิบายไม่มีที่สิ้นสุด ถ้าใจของคนที่เป็นธรรม จากใจดวงหนึ่งสู่ใจดวงหนึ่ง เห็นใหม่ ถ้าใจ
ดวงนั้นเป็นธรรม พุดไปเถอะ พุดไปทั้งชีวิต ไม่มีวันจบละ พุดไม่หมด

แต่ถ้าเป็นสัญญา เราจำมานะ เราเองพุดเราเองอายตัวเองเลย เพราะคำพุดนี้พุดแล้วพุดเล่า
แต่ถ้าเป็นครูบาอาจารย์ที่มีความจริงขึ้นมา เห็นใหม่ ท่านอายตัวเองใหม่ ท่านพยายามแสดง
ความจริงในใจของท่านออกมาให้เราเข้าใจ ฉะนั้น การแสดงความจริงในใจของท่านออกมาก็ใช้
คำพุดเหมือนกัน

ทีนี้คำพูดนะ คำพูดโลกมีเท่านี้ไง กิน รับประทาน เสวย นี่ก็คือการกิน คำพูดของโลกมีเท่านี้ ฉะนั้น สิ่งที่ครูบาอาจารย์ท่านมีความจริงในหัวใจของท่าน ท่านพยายามเอาความจริงอธิบายความจริงอธิบายให้เราเข้าใจด้วยภาษาโลก ด้วยภาษาพูด ด้วยภาษาสมมุติ แต่มีธรรมในหัวใจดวงนั้น เอวัง